

NEDERLANDS ARBITRAGE INSTITUUT

NAI 5174

EXXONMOBIL HOLDING COMPANY HOLLAND LLC

EN

SHELL NEDERLAND B.V.

EISERESSEN

VS.

DE STAAT DER NEDERLANDEN

VERWEERDER

ARBITRAAL VONNIS

**BETREFFENDE HET VERZOEK VAN VERWEERDER TOT HET TREFFEN VAN
VOORLOPIGE VOORZIENINGEN INZAKE DE NORG UGS OF DE
GRIJPSKERK UGS**

23 FEBRUARI 2026

SCHEIDSGERECHT

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

INHOUDSOPGAVE

	PAGINA
I. PARTIJEN	1
II. DE KERN VAN HET VERZOEK VAN DE STAAT.....	2
III. HET VERLOOP VAN DE PROCEDURE.....	3
IV. DE ACHTERGROND VAN HET VERZOEK	8
A. Afspraken over het gebruik van de Norg UGS en de Grijskerk UGS	9
B. Een ‘passende oplossing’ voor het wegvallen van GasTerra	14
V. DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN	17
A. Het standpunt van de Staat	17
B. De verzoeken van de Staat	25
C. Het standpunt van ExxonMobil en Shell.....	30
D. De conclusie van ExxonMobil en Shell	38
VI. DE OVERWEGINGEN VAN HET SCHEIDSGERECHT	39
A. Inleiding	39
B. Contractueel kader ‘passende oplossing’	41
C. Passende oplossing met betrekking tot de Norg UGS of de Grijskerk UGS.....	43
D. Het Voorstel passende oplossing voor de Norg UGS?.....	46
E. Strekking van de voorlopige voorziening ten aanzien van de passende oplossing	51
F. Relevantie van het publiekrechtelijke kader.....	53
G. Conclusie.....	54
VII. KOSTEN.....	55
VIII. BESLISSING.....	57

LIJST VAN DEFINITIES

ACM	Autoriteit Consument & Markt
AoH	Akkoord op Hoofdlijnen van 25 juni 2018 tussen de Staat, Shell en ExxonMobil
Arbitrageaanvraag	Arbitrageaanvraag van ExxonMobil en Shell gedateerd 7 december 2023 met 57 producties
Dienstencontract Norg UGS	Norg UGS Service Agreement van 15 december 2017 tussen NAM en GasTerra
EBN	EBN B.V.
EBN Capital	EBN Capital B.V.
Eiseressen	Shell en ExxonMobil gezamenlijk
ExxonMobil	ExxonMobil Holding Company Holland LLC
ExxonMobil en Shell	ExxonMobil en Shell gezamenlijk
GasTerra	GasTerra B.V.
G-gas	L-gas uit het Groningenveld
Grijpskerk UGS	Grijpskerk Underground Gas Storage
Groningenveld	Het gasveld nabij Slochteren in Groningen
GTS	Gasunie Transport Services B.V.
H-gas	Hoogcalorisch gas
Interim Akkoord	Interim Akkoord Afbouw Gaswinning Groningenveld van 9 september 2019 tussen de Staat, Shell en ExxonMobil
L-gas	Laagcalorisch gas
LNG	Liquified Natural Gas
Minister	Minister van Economische Zaken en Klimaat, thans Minister van Klimaat en Groene Groei
Ministerie	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, thans Ministerie van Klimaat en Groene Groei
MvA	Memorie van Antwoord, tevens houdende een bevoegdheidsverweer, tevens houdende tegenvorderingen zijdens de Staat der Nederlanden, van de Staat van 5 februari 2026
MvA VoVo-4	Memorie van antwoord van ExxonMobil en Shell van 19 januari 2026 inzake het verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen van 8 december 2025

MvE	Memorie van Eis in de hoofdzaak van ExxonMobil en Shell van 5 juni 2025
NAI	Nederlands Arbitrage Instituut
NAI Arbitragereglement	Arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut geldend vanaf 1 januari 2015
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Norg Akkoord	Norg Akkoord van 8 maart 2021 tussen de Staat, Shell, ExxonMobil en NAM
Norg UGS	Norg Underground Gas Storage
Onderhandelingen	De onderhandelingen tussen Partijen over de mogelijkheid dat EBN Capital toegang wordt verleend tot de gasopslagen
Partij	ExxonMobil, Shell of de Staat
Partijen	ExxonMobil, Shell en de Staat
Passende Oplossing	De in artikel 2.4 Norg Akkoord bedoelde passende oplossing voor het feit dat GasTerra de taken genoemd in artikel 2.3 Norg Akkoord niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027
Pleitnota VoVo-4 Eiseressen	Opening Statement verzoek voorlopige voorziening bergingen van 26 januari 2026
Pleitnota VoVo-4 Staat	Spreekaantekeningen eerste termijn Staat ter zake het verzoek van de Staat van 8 december 2025 van 26 januari 2026
pseudo G-gas	Pseudo-Groningengas, dat kan worden verkregen door hoogcalorisch gas in stikstofinstallaties te mengen met stikstof waardoor het verschil in energiewaarde tussen L-gas en H-gas wordt weggenomen.
Shell	Shell Nederland B.V.
SodM	Staatstoezicht op de Mijnen
Staat	De Staat der Nederlanden
UGS Grijskerk	Grijskerk Undergrounds Storage
UGS Norg	Norg Underground Storage
Verzoek VoVo-2	Verzoek van de Staat van 18 september 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot door ExxonMobil en Shell te verstrekken passende zekerheden
Verzoek VoVo-3	Verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot het door de Staat opleggen van heffingen

Verzoek VoVo-4	Verzoek van de Staat van 8 december 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS
Vonnis VoVo-1	Arbitraal vonnis van 20 februari 2025 betreffende VoVo-1.
Vonnis VoVo-1a	Arbitraal vonnis van 30 mei 2025 betreffende het verzoek van de Staat tot aanpassing van Vonnis VoVo-1
Vonnis VoVo-3	Arbitraal vonnis van 14 november 2025 betreffende VoVo-3
Vonnis Bevoegdheid VoVo-4	Arbitraal vonnis van 12 januari 2026 betreffende de bevoegdheid van het scheidsgerecht ten aanzien van het verzoek van verweerder tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS
Voorstel	Het voorstel van ExxonMobil en Shell van 13 januari 2026 voor toegang tot de Grijskerk UGS

Het scheidsgerecht, bestaande uit [REDACTED],
wijst het volgende arbitraal vonnis over het verzoek van de Staat van 8 december 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS (“Verzoek VoVo-4”) in deze arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut (“NAI”) geldend vanaf 1 januari 2015 (“NAI Arbitragereglement”):

I. PARTIJEN

1. Eiseressen in deze arbitrage zijn:

- (1) ExxonMobil Holding Company Holland LLC (“ExxonMobil”)
Botlekweg 121
Havennummer 4060
3197 KA Botlek Rotterdam
Nederland
- (2) Shell Nederland B.V. (“Shell”)
Carel van Bylandtlaan 30
2596 HR Den Haag
Nederland

(ExxonMobil en Shell gezamenlijk: “Eiseressen” of “ExxonMobil en Shell”)

2. ExxonMobil wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Philippe Pinsolle
Thomas Voisin
Radu Giosan
Anton Shagalov
Zaid Sufi Wahidi

Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan UK, LLP
6 rue Lamennais
75008 Parijs
Frankrijk

en

Bregje Korthals Altes
Van Doorne N.V.
Amstelveenseweg 638
1081 JJ Amsterdam
Nederland

3. Shell wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Marnix Leijten
Matthias Kuschner

René van Tricht
Tes Flapper

De Brauw Blackstone Westbroek N.V.
Burgerweeshuispad 201
1076 GR Amsterdam
Nederland

4. Verweerder in deze arbitrage is:

De Staat der Nederlanden (de “Staat”)
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag
Nederland

5. De Staat wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Peter van Kippersluis
Willem Heemskerk
Thijs Franssen
Raimond Dufour

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V.
Bezuidenhoutseweg 57
2594 AC Den Haag
Nederland

(Shell, ExxonMobil en de Staat ieder een “Partij” en gezamenlijk “Partijen”)

II. DE KERN VAN HET VERZOEK VAN DE STAAT¹

6. ExxonMobil en Shell hebben bij arbitrageaanvraag van 7 december 2023 (“Arbitrageaanvraag”) deze arbitrage aanhangig gemaakt tegen de Staat ter zake van het door de Staat en Eiseressen gesloten Akkoord op Hoofdlijnen van 25 juni 2018 (het “AoH”) en het Interim Akkoord Afbouw Gaswinning Groningenveld van 9 september 2019 (het “Interim Akkoord”).
7. De directe aanleiding voor het verzoek om voorlopige voorzieningen te treffen is volgens de Staat de noodzaak om de seizoensgasopslag in Norg (de *Norg Underground Gas Storage*; de “Norg UGS” of “UGS Norg”), die een cruciale rol speelt bij de leveringszekerheid in de winter en het functioneren van de gasmarkt, tijdig gevuld te krijgen zodat in de winter van 2026/2027 daaruit gas kan worden geproduceerd.
8. GasTerra B.V. (“GasTerra”) heeft van oudsher als enige het recht op vulling van en productie uit de Norg UGS. Dit is geregeld in de *Norg UGS Service Agreement* tussen GasTerra en de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (“NAM”) als eigenaar van de Norg UGS (het

¹ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 1.1-1.5.

“Dienstencontract Norg UGS”). Partijen zijn in het AoH overeengekomen dat het Dienstencontract Norg UGS in stand blijft tot 1 april 2027, met een verlengingsmogelijkheid tot 2035. In het Norg Akkoord tussen de Staat, Shell, ExxonMobil en NAM van 8 maart 2021 (het “Norg Akkoord”) is afgesproken dat tot in ieder geval 30 september 2027 gebruik gemaakt zal worden van de Norg UGS, en dat NAM aan dit gebruik zal meewerken. Ten tijde van het Norg Akkoord was echter bekend dat GasTerra haar activiteiten zou beëindigen vóór 30 september 2027. In het Norg Akkoord is daarom bepaald dat de Staat, Shell en ExxonMobil zich zouden inspannen om te komen tot “*een passende oplossing*” voor het feit dat GasTerra haar taken niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027.

9. GasTerra zal [REDACTED] haar werkzaamheden met betrekking tot de gasopslagen neerleggen. Een andere partij zal dus de Norg UGS moeten gaan vullen zodat in de winter van 2026/2027 toch gas kan worden geproduceerd uit de Norg UGS. De Staat heeft zijn beleidsdeelneming EBN B.V. (“EBN”) in staat gesteld om de rol van GasTerra voor de winter 2026/2027 door EBN Capital B.V. (“EBN Capital”), een dochteronderneming van EBN, te laten overnemen. De Staat stelt dat ExxonMobil en Shell echter weigeren mee te werken aan het bereiken van een passende oplossing voor de afbouw van de rol van GasTerra en daarmee de afspraken in het AoH en in het Norg Akkoord schenden en de leveringszekerheid in de winter van 2026/2027 op het spel zetten.
10. De Staat verzoekt om die redenen het scheidsgerecht om uiterlijk op maandag 16 februari 2026 voorlopige voorzieningen te treffen, te meer gezien de beperkte tijd die resteert tot april 2026 en de noodzakelijke voorbereidingen die hiervoor door NAM en EBN dienen te worden getroffen. De verzochte voorziening komt erop neer dat ExxonMobil en Shell worden veroordeeld om in het kader van een passende oplossing ervoor zorg te dragen dat NAM van 1 april 2026 tot, in eerste instantie, 1 april 2027 aan EBN Capital toegang verleent tot de Norg UGS, tegen redelijke voorwaarden zoals uiteengezet in VoVo-4. In het licht van de stelling van ExxonMobil en Shell dat de *Grijpskerk Underground Gas Storage* (de “Grijpskerk UGS” of “UGS Grijpskerk”) de functie van de Norg UGS heeft overgenomen, verzoekt de Staat subsidiair dergelijke toegang te verlenen tot de Grijpskerk UGS.

III. HET VERLOOP VAN DE PROCEDURE

11. Op 7 december 2023 ontving het NAI de Arbitrageaanvraag van ExxonMobil en Shell gedateerd 7 december 2023 met 57 producties. In de Arbitrageaanvraag hebben ExxonMobil en Shell gezamenlijk [REDACTED] als co-arbiter benoemd.
12. Het korte antwoord van de Staat gedateerd 22 december 2023 met 6 producties werd door het NAI op diezelfde datum ontvangen. In het korte antwoord heeft de Staat [REDACTED] als co-arbiter benoemd.
13. Op gezamenlijk verzoek van Partijen schortte het NAI de arbitrage per 11 januari 2024 op.

² Leeg opleveren behelst dat het in de gasopslag aanwezige werkgas (het gas dat tijdelijk wordt opgeslagen) wordt geproduceerd, maar het kussengas (het gas dat permanent aanwezig moet zijn in de gasopslagen om het gasveld op voldoende druk te houden) in de opslagen achterblijft blijft.

14. De administrateur van het NAI verlengde de termijn voor benoeming van het scheidsgerecht: (i) op 5 maart 2024 tot 7 juni 2024; (ii) op 4 juni 2024 tot 7 september 2024; en (iii) op 2 september 2024 tot 7 december 2024.
15. Bij e-mailberichten van 24 en 26 september 2024 berichtten Partijen het NAI dat een akkoord was bereikt over de benoeming van [REDACTED] als co-arbiters en [REDACTED] tot voorzitter.
16. Op 14 oktober 2024 zond de administrateur van het NAI de door arbiters ondertekende verklaringen conform artikel 11(4) NAI Arbitragereglement met *disclosures* aan Partijen.
17. Op 20 en 21 oktober 2024 bevestigden Partijen aan de administrateur van het NAI dat zij in de *disclosures* geen beletsel voor bevestiging van de benoeming van arbiters zagen.
18. Bij brief van 22 oktober 2024 bevestigde de administrateur van het NAI de benoemingen van arbiters conform artikel 16(1) NAI Arbitragereglement.
19. Op 19 november 2024 dienden ExxonMobil en Shell een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen ex artikel 35(1) NAI Arbitragereglement tot het verstrekken van nadere informatie en in overleg te treden over de aanstelling en reikwijdte van de door de aan te stellen externe accountant uit te voeren controle en de inhoud van periodieke rapportages van het Instituut Mijnbouwschade Groningen.
20. Op basis van een voorstel van ExxonMobil en Shell van 6 december 2024, een tegenvoorstel van de Staat van 11 december 2024 en een reactie van ExxonMobil en Shell van 15 december 2024 op het tegenvoorstel, zond het scheidsgerecht op 18 december 2024 een eerste concept van een procesorde in de hoofdzaak aan Partijen.
21. Na overleg met Partijen over de concept procesorde op 19 en – mede op basis van een op 20 december 2024 ontvangen mark-up van de Staat – 20 december 2024, zond het scheidsgerecht op 20 december 2024 Procedurele Order Nr. 1 aan Partijen, waarin het processchema voor de eerste fase van de arbitrage werd vastgelegd.
22. Op 8 januari 2025 benoemde de administrateur van het NAI conform artikel 20 NAI Reglement [REDACTED] tot secretaris van het scheidsgerecht.³
23. Op 24 februari 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op 20 februari 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van ExxonMobil en Shell van 19 november 2024 tot het treffen van voorlopige voorzieningen (“Vonnis VoVo-1”), waarin het verzoek deels werden toegewezen.⁴ Een beslissing over de kosten van het verzoek werd aangehouden tot een volgend arbitraal vonnis.

³ Zie, mede ten aanzien van haar *disclosure*, Vonnis VoVo-1a, ¶ 12.

⁴ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van ExxonMobil en Shell van 19 november 2024 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-1, ¶¶ 40-51.

24. Op 4 april 2025 diende de Staat een verzoek in tot aanpassing van de in het Vonnis VoVo-1 getroffen voorlopige voorzieningen.
25. Op 2 juni 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op, 30 mei 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van de Staat van 4 april 2025 tot aanpassing van de voorlopige voorzieningen die zijn getroffen in het Vonnis VoVo-1 (“Vonniss VoVo-1a”), waarin de verzoeken deels werden toegewezen.⁵ Een beslissing over de kosten van het verzoek werd aangehouden tot een volgend arbitraal vonnis.
26. Op 5 juni 2025 dienden ExxonMobil en Shell een Memorie van Eis (“MvE”) in de hoofdzaak in, gevolgd op 11 juni 2025 door een hyperlinked versie, twee getuigenverklaringen, vier deskundigenrapporten en producties E-001 tot en met E-575 en ELA-01 tot en met ELA-33.
27. Op 18 september 2025 diende de Staat een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot door ExxonMobil en Shell te verstrekken passende zekerheden (“Verzoek VoVo-2”), gevolgd op 23 september 2025 door een – licht gewijzigde – hyperlinked versie en producties VV2-01 tot en met VV2-66.
28. Op 26 september 2025 gaven ExxonMobil en Shell aan voornemens te zijn op korte termijn eveneens een verzoek om voorlopige voorzieningen bij het scheidsgerecht in te dienen, dat ertoe strekt dat de Staat wordt geboden de door hem voorgenomen medio november 2025 uit te brengen heffingen over het jaar 2024 eerst uit te brengen als – onder meer – de Staat zijn verplichtingen onder het AoH is nagekomen om over het jaar 2024 een audit te doen en de resultaten daarvan heeft verwerkt in de heffingen. ExxonMobil en Shell gaven aan dat het in de rede ligt beide verzoeken om voorlopige voorzieningen gezamenlijk mondeling te behandelen.
29. Op 30 september 2025 bepaalde het scheidsgerecht dat de mondelinge behandeling van Verzoek VoVo-2 zal plaatsvinden op 20 oktober 2025 en dat, indien ExxonMobil en Shell hun aangekondigde verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen in complete vorm uiterlijk 2 oktober 2025 indienen, dat verzoek tevens op 20 oktober 2025 zal worden behandeld.
30. Op 2 oktober 2025 dienden ExxonMobil en Shell het aangekondigde verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot het door de Staat opleggen van heffingen met producties EV3-01 tot en met EV3-55 en EVLA3-01 tot en met EVLA3-04 (“Verzoek VoVo-3”).
31. Tijdens de mondelinge behandeling van Verzoek VoVo-2 en Verzoek VoVo-3 op 20 oktober 2025, werd een beslissing van het scheidsgerecht op Verzoek VoVo-2 aangehouden teneinde Partijen de gelegenheid te bieden tot nader overleg.
32. Op 14 november 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op 14 november 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen (“Vonniss VoVo-3”), waarin het verzoek werd

⁵ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van de Staat van 4 april 2025 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-1a, ¶¶ 13-21.

afgewezen.⁶ Een beslissing over de kosten van het verzoek werd aangehouden tot een volgend arbitraal vonnis.

33. Op 8 december 2025 diende de Staat een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS (“Verzoek VoVo-4”), gevolgd op 10 december 2025 door een hyperlinked versie met producties VV4-01 tot en met VV4-059 en juridische bronnen VVLA4-01 tot en met VVLA4-18.
34. Op 12 december 2025: (i) verzocht Shell om verlenging van de door het scheidsgerecht voorgestelde termijn voor antwoord; en (ii) plaatste ExxonMobil vraagtekens bij de urgentie van Verzoek VoVo-4 en betwistte ExxonMobil de bevoegdheid van het scheidsgerecht te oordelen over de in Verzoek VoVo-4 verzochte voorzieningen.
35. Op 15 december 2025 stelde de Staat een tijdschema voor dat voorziet in een afzonderlijk bevoegdheidsincident met een beslissing van het scheidsgerecht over zijn bevoegdheid op uiterlijk 12 januari 2026 en, indien het scheidsgerecht zich bevoegd verklaart, een beslissing op Verzoek VoVo-4 op uiterlijk 16 februari 2026.
36. Op 17 december 2025 verklaarden ExxonMobil en Shell zich akkoord met het door de Staat voorgestelde tijdschema, waarbij Shell aangaf zich te refereren aan het oordeel van het scheidsgerecht ten aanzien van zijn bevoegdheid ten aanzien van Verzoek VoVo-4.
37. Op 18 december 2025 stelde het scheidsgerecht het tijdschema vast voor de behandeling van Verzoek VoVo-4, dat voorziet in een beslissing van het scheidsgerecht over zijn bevoegdheid op uiterlijk 12 januari 2026.
38. Op 19 december 2025 informeerde de Staat het scheidsgerecht, ExxonMobil en Shell dat gezien het urgente belang dat er uiterlijk op 16 februari 2026 een inhoudelijke beslissing ten aanzien van VoVo-4 ligt, welk perspectief uit beeld zou kunnen raken als het scheidsgerecht zich onbevoegd mocht verklaren, de Staat ervoor kiest om parallel aan Verzoek VoVo-4 een arbitraal kort geding in gang te zetten.
39. Op 22 december 2025 diende ExxonMobil een Bevoegdheidsverweer tegen het verzoek van de Staat tot het treffen van voorlopige voorzieningen in.
40. Op 31 december 2025 diende de Staat zijn Memorie van Antwoord in het Bevoegdheidsincident in met producties VV4-60, VV4-61, VVLA4-19 en VVLA4-20.
41. Op 12 januari 2026 wees het scheidsgerecht vonnis in het bevoegdheidsincident (“Vonnis Bevoegdheid VoVo-4”), waarin het verzoek van ExxonMobil tot onbevoegdverklaring ten aanzien van Verzoek VoVo-4 werd afgewezen. ExxonMobil werd in het Vonnis Bevoegdheid VoVo-4 veroordeeld in de kosten van het bevoegdheidsincident en in de kosten van juridische bijstand van de Staat.

⁶ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-3, ¶¶ 31-45.

42. Op 19 januari 2026 dienden ExxonMobil en Shell hun Memorie van antwoord inzake het verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen van 8 december 2025 (“MvA VoVo-4”) in met de producties EV4-01 - EV4-20 en EVLA4-01 - EVLA4-18.
43. Op 21 januari 2026 heeft ExxonMobil het scheidsgerecht naar aanleiding van bezwaren van de Staat verzocht te bevestigen dat zijn haar pleidooi (gedeeltelijk) in het Engels mag houden, door haar raadsman Me Pinsolle wiens pleidooi via een tolk in het Nederlands zal worden vertaald.
44. Op 22 januari 2026 heeft de Staat zijn bezwaren tegen het verzoek van ExxonMobil om (gedeeltelijk) in het Engels te pleiten nader toegelicht en twee nadere producties VV4-62 en VV4-63 in het geding gebracht.
45. Later op 22 januari 2026 heeft het scheidsgerecht, ervan uitgaande dat (i) pleitnota’s uitsluitend in het Nederlands worden aangeleverd en alleen de Nederlandse pleidooien - direct of getolkt – worden getranscribeerd en deel uitmaken van het dossier en (ii) de bijdrage van Me Pinsolle via een tolk het debat niet gaat overheersen, beslist dat ExxonMobil haar pleidooi met betrekking tot VoVo-4 gedeeltelijk in het Engels mag houden, via een tolk vertaald in het Nederlands.
46. Op 26 januari 2026 vond de mondelinge behandeling van Verzoek VoVo-4 plaats in het The Hague Hearing Centre te Den Haag, Nederland. Namens ExxonMobil waren aanwezig de advocaten Bregje Korthals Altes, Tom Nijenhuis, Philippe Pinsolle en (virtueel) Radu Giosan, alsmede een aantal partijvertegenwoordigers (zowel fysiek als virtueel). Namens Shell waren aanwezig de advocaten Marnix Leijten, Matthias Kuscher, Tes Flapper, Jonas Hinrichsen, Roene Moolhuizen, Sven Gommens en Boyen Pronk, alsmede 14 partijvertegenwoordigers (zowel fysiek als virtueel). Namens de Staat waren aanwezig de advocaten Peter van Kippersluis, Thijs Franssen, Jeroen Langbroek, Jerre de Jong, Paul Tanja, Sjoerd Kalisvaart, Anna de Koning, Nesrine Chihi, Christian van Megchelen (virtueel), Martijn Kloppenburg, (virtueel) en Linda Knap (virtueel), alsmede 10 partijvertegenwoordigers. Van de zitting werd een geluidsopname gemaakt ten behoeve van een transcriptie.
47. Tijdens de zitting lichtten namens de Staat de advocaten Van Kippersluis, Langbroek, De Jong, Kalisvaart en Franssen en namens Eiseressen de advocaten Leijten, Korthals Altes en Me Pinsolle de standpunten van Partijen ten aanzien van het Verzoek VoVo-4 toe aan de hand van spreek aantekeningen (“Pleitnota VoVo-4 Staat”) en een ondersteunende presentatie (“Pleitnota VoVo-4 Eiseressen”), die aan het dossier zijn toegevoegd, en beantwoordden zij vragen van het scheidsgerecht. Aan het einde van de zitting heeft het scheidsgerecht aangegeven uiterlijk 16 februari 2025 vonnis te wijzen.
48. Op 2 februari 2026 dienden de Staat, ExxonMobil en Shell hun kostenopgaven ten aanzien van de inhoudelijke behandeling van Verzoek VoVo-4 in, gevolgd door reacties van Partijen op de kostenopgave van de wederpartij(en) op 6 februari 2026.
49. Op 5 februari 2026 diende de Staat in de hoofdzaak een Memorie van Antwoord, tevens houdende een bevoegdheidsverweer, tevens houdende tegenvorderingen zijdens de Staat der Nederlanden (“MvA”) in, gevolgd op 10 februari 2026 door een hyperlinked versie, drie deskundigenrapporten en producties V-007 tot en met V-474 en VLA-001 tot en met VLA-231.

50. Op 5 februari 2026 hebben ExxonMobil en Shell daarnaast verzocht een rapport van [REDACTED] getiteld “*Een studie naar hoeveel gasopslag nodig is*” in het geding te mogen brengen. De Staat heeft bezwaar gemaakt tegen dit verzoek op 6 februari 2026. ExxonMobil heeft op 6 februari 2026 gereageerd op de reactie van de Staat. Het scheidsgerecht heeft het verzoek van ExxonMobil en Shell op 8 februari 2026 afgewezen.
51. Op 12 februari 2026 ontving het scheidsgerecht de tussen Partijen gezamenlijk vastgestelde finale transcriptie van de mondelinge behandeling van 26 januari 2026.
52. Het scheidsgerecht heeft over de stellingen van Partijen zoals die in de schriftelijke stukken en de mondelinge behandeling naar voren zijn gebracht beraadslaagd en is tot het in dit vonnis weergegeven oordeel gekomen.
53. Op 16 februari 2026 heeft het scheidsgerecht, onder mededeling dat het op die datum nog niet in staat was vonnis te wijzen, de onderdelen (1) en (5) van het dictum van dit vonnis met Partijen gedeeld.

IV. DE ACHTERGROND VAN HET VERZOEK

54. In dit hoofdstuk van het vonnis wordt de achtergrond van het verzoek geschetst door een weergave van de feiten die van belang zijn voor de beslissingen van het scheidsgerecht in dit vonnis. Het scheidsgerecht betreft in zijn beoordeling de inhoud van de door Partijen gewisselde (proces)stukken en producties, alsmede wat door of namens Partijen ter gelegenheid van de mondelinge behandeling is aangevoerd en verklaard.
55. ExxonMobil en Shell hebben deze arbitrage aanhangig gemaakt tegen de Staat ter zake van vorderingen gebaseerd op het door de Staat en Eiseressen gesloten AoH en het Interim Akkoord.
56. In de hoofdzaak stellen ExxonMobil en Shell ten aanzien van de Norg UGS dat de Staat artikel 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord schendt door het beëindigen van de UGS-functie van Norg UGS te vertragen of te verhinderen op grond van andere overwegingen dan die van leveringszekerheid voor laagcalorisch gas (“L-gas”). Daarnaast zou de Staat artikel 3.12 sub (a) AoH en zijn verplichting om rekening te houden met de redelijke belangen van zijn contractpartners schenden, door na te laten een positie in te nemen over de optie om de diensten van de relevante UGS (in de visie van ExxonMobil en Shell de Grijskerk UGS) te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM.⁷
57. Ten aanzien van de Norg UGS vorderen ExxonMobil en Shell dat het scheidsgerecht:⁸
 6. *met betrekking tot het leeg produceren van Norg UGS:*
 - (a) *voor recht verklaart dat vertraging of verhindering van het beëindigen van de UGS-functie van Norg UGS op grond van andere overwegingen*

⁷ MvE, ¶ 1096.

⁸ MvE, ¶ 1179.

dan die van leveringszekerheid op de L-gasmarkt in strijd is met artikel 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord;

- (b) voor recht verklaart dat de verwijzing naar "Norg UGS" in artikel 3.12 AoH moet worden gelezen als "Grijpskerk UGS";*
- (c) voor recht verklaart dat de Staat, door na te laten een positie in te nemen over de optie om de diensten van de vordering onder 6(b) van dit petitum bedoelde relevante UGS te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM, in strijd handelt en/of heeft gehandeld met artikel 3.12 sub a AoH evenals met zijn verplichting om rekening te houden met de redelijke belangen van zijn contractspartners;*
- (d) voor recht verklaart dat de Staat aansprakelijk is voor de door NAM geleden schade als gevolg van de hiervoor bedoelde schendingen van artikelen 3.12 en 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord.*

58. De Staat vordert in de hoofdzaak met betrekking tot het Norg Akkoord in reconventie dat het scheidsgerecht:⁹

- (a) voor recht verklaart dat Shell en ExxonMobil hun verplichtingen onder art. 3.12 AoH en/of art. 2.1 en/of art. 2.2 en/of art. 2.3 en/of art. 2.4 Norg Akkoord hebben geschonden;*
- (b) voor recht verklaart dat Shell en ExxonMobil hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de door de Staat als gevolg van de hiervoor bedoelde schendingen van het Norg Akkoord geleden schade.*

A. Afspraken over het gebruik van de Norg UGS en de Grijpskerk UGS

59. In maart 2018 is vanwege de veiligheidsrisico's besloten de gaswinning uit het Groningenveld te beëindigen. Het besluit schiep echter risico's voor de leveringszekerheid van gas, omdat Nederland en andere landen in Noordwest-Europa voor hun leveringszekerheid afhankelijk waren van het L-gas uit het Groningenveld.¹⁰

*Akkoord op Hoofdlijnen*¹¹

60. De gevolgen voor de leveringszekerheid van de afbouw van de winning uit het Groningenveld zijn bij het aangaan van het AoH in juni 2018 onderkend. Partijen spraken in het AoH af dat de Staat – en niet langer NAM – op grond van voorgenomen wetgeving het winningsniveau en de noodzakelijke capaciteit op het Groningenveld zou bepalen.¹² Zowel de jaarlijkse besluitvorming rond de gaswinning, als de daaraan ten grondslag te leggen ramingen van Gasunie Transport Services B.V. ("GTS"), de eigenaar en beheerder van het landelijk

⁹ MvA, ¶ 95.4.

¹⁰ Het L-gas gewonnen uit het Groningenveld wordt ook wel aangeduid als G-gas.

¹¹ Akkoord op Hoofdlijnen van 25 juni 2018 (Productie VV4-01).

¹² Art. 3.3-3.5 en 3.9 AoH.

gastransportnet in Nederland, werden wettelijk verankerd in de Wet minimalisering gaswinning Groningenveld.¹³ Daarbij gold als uitgangspunt dat de Staat het Groningenveld slechts als sluitstuk voor de leveringszekerheid kon inzetten, dus pas nadat de in de artikelen 3.6 en 3.7 AoH genoemde andere capaciteitsmiddelen binnen het systeem voor L-gas volledig zouden zijn benut.¹⁴

61. Ten aanzien van de Norg UGS bepaalt artikel 3.12 AoH:

Partijen komen overeen dat het Norg UGS dienstencontract in stand blijft tot 1 april 2027 tegen onder dit Akkoord overeengekomen tarieven. Op verzoek van de Minister zal het Norg UGS dienstencontract, met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM:

a. worden verlengd tot uiterlijk 1 april 2035 tegen redelijke voorwaarden, ofwel

b. [redacted].

62. Ten aanzien van de Grijpskerk UGS bepaalt artikel 3.14 AoH:

[redacted].

63. Voorts bepaalt artikel 3.15 AoH:

Op grond van de ramingen van GTS zullen Partijen jaarlijks overleggen over de wijze waarop de bestaande middelen Norg, Alkmaar en het Groningenveld¹⁵ zo efficiënt mogelijk benut worden, met als doel te voorkomen dat deze middelen langer worden aangehouden dan noodzakelijk is voor het garanderen van de leveringszekerheid op de laagcalorische markt.

64. Op 22 mei 2019 vond in de Groningse plaats Westerwijtwerd een aardbeving plaats met een magnitude van 3,4 op de schaal van Richter. Het Staatstoezicht op de Mijnen (“SodM”) adviseerde daarop de afbouw van de gasproductie uit het Groningenveld te versnellen. Een mogelijkheid daartoe was de Norg UGS niet langer te vullen met L-gas uit het Groningenveld, maar met zogenoemd pseudo-Groningengas (“pseudo G-gas”), dat kan worden verkregen door hoogcalorisch gas (“H-gas”) in stikstofinstallaties te mengen met stikstof waardoor het verschil in energiewaarde tussen L-gas en H-gas wordt weggenomen. L-gas bevat minder energie per kubieke meter dan H-gas. GTS adviseerde de Minister van Economische Zaken en Klimaat (de

¹³ Wet van 17 oktober 2018 tot wijziging van de Gaswet en van de Mijnbouwwet betreffende het minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld, *Stb.* 2018, nr. 371 (Productie VVLA4-01).

¹⁴ *Kamerstukken II* 2017/18, 34 957, nr. 3 (Productie VV4-008), p. 8.

¹⁵ Met de bestaande middelen Norg, Alkmaar en Groningenveld wordt geduid op de volgens art. 3.6 AoH ter beschikking van NAM en GasTerra staande capaciteitsmiddelen: (i) de productiecapaciteit op het Groningenveld binnen de kaders van het winningsplan en het instemmingsbesluit; (ii) de berging Norg en het bijbehorende dienstencontract tussen NAM en GasTerra; en (iii) het dienstencontract tussen GasTerra en de Bergen Partners over de beschikbaarheid van de pickgasinstallatie (PGI) Alkmaar.

“Minister”) op 25 juli 2019 dat het vullen van Norg met pseudo G-gas een sluiting van het Groningenveld ver voor 2030 mogelijk maakt. Volgens GTS zou de Norg UGS na het sluiten van het Groningenveld zeker tot 2030 noodzakelijk zijn als back-up voor de stikstofinstallaties van GTS en met het oog op de leveringszekerheid.¹⁶

Daarnaast moet de gasberging Norg, na het sluiten van het Groningenveld, de rol als back-up van onze stikstofinstallaties overnemen, het zogenaamde back-up volume voor onvoorziene omstandigheden. Norg is de enige bron met voldoende volume en capaciteit om hierin te voorzien. Daarnaast is het voor de leveringszekerheid in Noordwest-Europa noodzakelijk dat Norg open blijft zeker tot 2030.

*Interim Akkoord*¹⁷

65. Ter uitvoering van de gewijzigde inzet van de Norg UGS kwamen Partijen in het Interim Akkoord van 9 september 2019 overeen:¹⁸

2.1 Voor het 2019/2020 Gasjaar zal op andere wijze gebruik worden gemaakt van Norg, waardoor de gaswinning uit het Groningenveld eerder kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid. Het vullen van Norg met pseudo Groningen-gas (“pseudo G-gas”) in plaats van gas uit het Groningenveld, leidt tot verdere reductie van winning uit het Groningenveld. Naar verwachting leidt deze maatregel, in combinatie met de andere maatregelen zoals genoemd in het advies van Gasunie Transport Services B.V. (“GTS”) van 25 juli 2019 (het “GTS Advies”), tot de in Bijlage 1 opgenomen bijgestelde verwachting voor de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld.

2.2 Shell en ExxonMobil zullen ervoor zorgdragen dat Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (“NAM”) als eigenaar van Norg haar volledige medewerking zal verlenen aan de gebruikmaking van Norg voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden en geen onomkeerbare stappen zal zetten ten aanzien van de sluiting van de ondergrondse gasopslag Grijpskerk (“Grijpskerk”). Beslissingen over het leegproduceren van Grijpskerk zullen tenminste worden uitgesteld tot na de vaststelling van het capaciteitsafbouwplan voor het Groningenveld.

66. In artikel 2.3 Interim Akkoord is bepaald dat GasTerra het H-gas zal inkopen dat nodig is voor de productie van het pseudo G-gas waarmee Norg gevuld zou worden en dat GasTerra gebruik zal maken van Norg op een wijze die de Minister in staat stelt de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van de leveringszekerheid.

¹⁶ GTS, ‘Finaal advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren’, 25 juli 2019 (Productie VV4-12), p. 11.

¹⁷ Interim Akkoord van 9 september 2019 (Productie VV4-07).

¹⁸ Productie VV4-07.

*Norg Akkoord*¹⁹

67. In het Norg Akkoord van 8 maart 2021 zijn tussen de Staat, Shell, ExxonMobil en NAM nadere afspraken vastgelegd over het gebruik van de Norg UGS, waaronder:

2. *Norg UGS*

- 2.1 *Met ingang van gasjaar 2019/2020 zal tot en met 30 september 2027 op andere wijze gebruik worden gemaakt van Norg UGS, waardoor de gaswinning uit het Groningenveld eerder definitief kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid. Het vullen van Norg UGS met pseudo Groningen-gas (“pseudo G-gas”) in plaats van gas uit het Groningenveld leidt tot verdere reductie van de winning uit het Groningenveld.*
- 2.2 *NAM zal als eigenaar van Norg UGS haar volledige medewerking verlenen aan de gebruikmaking van Norg UGS voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden.*
- 2.3 *De Staat, Shell en ExxonMobil zullen ervoor zorg dragen dat tot de beëindiging van de onderneming van GasTerra B.V. (“GasTerra”) overeenkomstig het besluit van de aandeelhouders van GasTerra van 4 oktober 2019 (dat wil zeggen tot de datum waarop GasTerra ophoudt haar onderstaande taken te vervullen in verband met de afbouw van de onderneming van GasTerra), GasTerra voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden:*
- a) het hoogcalorisch gas zal inkopen om het benodigde pseudo G-gas te doen produceren;*
- b) gebruik zal maken van Norg UGS op een zodanige wijze die de Minister van Economische Zaken en Klimaat (de “Minister”) in staat stelt via de operationele strategie, dan wel met een tijdelijke maatregel voor het betreffende gasjaar, de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van de leveringszekerheid. Dit heeft tot gevolg dat GasTerra Norg UGS niet meer kan gebruiken voor de doeleinden waarvoor zij de Norg UGS capaciteit oorspronkelijk inzette. Op het moment dat er geen operationele strategie meer is zal GasTerra gebruik maken van Norg UGS op zodanige wijze die de Minister in staat stelt, met inachtneming van de leveringszekerheid en het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt, het Groningenveld blijvend gesloten te houden. De Staat zal hiervoor jaarlijks voor aanvang van het gasjaar de vereisten formuleren;*

¹⁹

Norg Akkoord van 8 maart 2021 (Productie VV4-02)

c) in samenwerking met NAM ervoor zal zorg dragen dat het werkvolume van Norg UGS op de laatste dag van het betreffende gasjaar is gevuld tot aan de maximale hoeveelheid die is toegestaan op basis van het opslagplan voor Norg UGS voor zover operationeel mogelijk en voor zover vereist voor de leveringszekerheid bedoeld in artikel 2.1 en, indien en voor zover voor dat doel het werkvolume van Norg UGS wordt gevuld met gas uit het Groningenveld, met inachtneming van de graaddagenformule zoals uiteengezet in het vaststellingsbesluit van de Minister voor het betreffende gasjaar; en

2.4 Gelet op het besluit van de aandeelhouders van GasTerra van 4 oktober 2019 dat de onderneming van GasTerra zal worden afgebouwd, zullen de Staat, Shell en ExxonMobil zich naar beste vermogen inspannen om tot een passende oplossing te komen voor het feit dat GasTerra de taken als genoemd onder artikel 2.3 niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027.

2.5 De Staat, Shell en ExxonMobil zullen ook te goeder trouw overleggen om te komen tot nadere finale afspraken ten aanzien van het AoH,

3. Vergoeding en arbitragepanel

3.1 De Staat zal een marktconforme vergoeding betalen aan NAM ten behoeve van de Maatschap Groningen voor de gewijzigde inzet van Norg UGS als bedoeld in artikel 2.1 tot en met artikel 2.3.

3.2 Partijen komen overeen dat zij de berekeningswijze van de marktconforme vergoeding voor de gewijzigde inzet van Norg UGS als bedoeld in artikel 2.1 tot en met artikel 2.3, zullen laten opstellen door GasTerra conform het aan GasTerra gedane verzoek en laten vaststellen door een arbitragepanel.

3.3 Partijen zijn in een afzonderlijke overeenkomst nadere afspraken overeengekomen over de elementen van de marktconforme vergoeding en de inrichting van de procedure bedoeld in artikel 3.1 en 3.2 (de "Overeenkomst Vaststelling Vergoeding Norg"). Deze Overeenkomst Vaststelling Vergoeding Norg is als Bijlage 1 aan dit Norg Akkoord gehecht en onlosmakelijk met dit Norg Akkoord verbonden.

B. Een ‘passende oplossing’ voor het wegvallen van GasTerra

68. Op 20 september 2024 schreven ExxonMobil en Shell aan de Staat:²⁰

[...]

[redacted]

[redacted] De Minister heeft deze vervanging aangekondigd in het vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022. Partijen hebben daaraan concreet gevolg gegeven door in 2022 UGS Grijpskerk te converteren van een H-gas naar een L-gas faciliteit en NAM heeft een winningsplan voor de productie van het kussengas van UGS Norg ingediend. Ten slotte hebben de aandeelhouders van GasTerra B.V. besloten de onderneming van GasTerra B.V. af te bouwen en artikel 2.4 NA voorziet daarom dat de Staat der Nederlanden en ondergetekenden overleggen om tot een passende oplossing te komen voor de invulling van de taken van GasTerra B.V. met betrekking tot UGS Grijpskerk onder het NA na haar afbouw. Middels deze brief doen we het verzoek hierover in gesprek te treden. [...]

69. Naar aanleiding van dit verzoek hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden. Op 13 februari 2025 schreven ExxonMobil en Shell aan de Staat dat in de gesprekken concrete resultaten vooralsnog zijn uitgebleven. Zij verzochten de Staat conform artikel 2.3 b) Norg Akkoord de vereisten voor de inzet van de berging kenbaar te maken en benadrukten de urgentie duidelijkheid te scheppen over de toekomst van het dienstencontract voor de Grijpskerk UGS:²¹

[...] Concreet vergt deze urgentie dat de Staat der Nederlanden spoedig uitsluitel geeft over de optie van artikel 3.12 van het Akkoord op Hoofdlijnen om de diensten van UGS Grijpskerk [redacted] te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM. [...]

70. De Staat reageerde op 19 juni 2025. Ten aanzien van de optie van artikel 3.12 AoH en de vereisten voor de inzet van de Grijpskerk UGS schreef de Staat aan Shell en ExxonMobil:²²

[...] Uw verzoeken hebben betrekking op de UGS Grijpskerk en veronderstellen dat de afspraken in de door u genoemde artikelen voor de UGS Grijpskerk zijn gaan gelden in plaats van voor de UGS Norg. De staat is dit niet met u eens. Een afspraak als door u verondersteld, is tot op heden niet gemaakt. De omzetting van Grijpskerk van H- naar L-gas doet daar niets aan af. [redacted]

[redacted] Tot op dit moment is niet

²⁰ Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat, 'ondergrondse gasberging Grijpskerk' van 20 september 2024 (Productie VV4-44) (NA staat voor Norg Akkoord).

²¹ Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat, 'UGS Grijpskerk' van 13 februari 2025 (Productie VV4-45).

²² Brief van de Staat aan ExxonMobil en Shell, 'Toekomst van de Lgasopslagen' van 19 juni 2025 (Productie VV4-46).

afgesproken dat de optie van artikel 3.12 van het AoH (de mogelijkheid voor de staat om het dienstencontract na 1 april 2027 tegen redelijke voorwaarden te verlengen tot 1 april 2035) niet langer voor UGS Norg maar voor UGS Grijskerk zou gelden.

Overleg

De staat is bereid om tot concrete afspraken te komen over de toekomst van zowel UGS Grijskerk als UGS Norg

Zoals u bekend, volgt uit verschillende analyses die gemaakt zijn over leveringszekerheid dat tenminste één van de twee bergingen, UGS Norg of UGS Grijskerk, ook na 2027 nog nodig is. Ingevolge artikel 15, elfde lid, van verordening (EU) 2024/1789 is het evenwel aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) om, rekening houdend met een advies van het Europees netwerk van transmissiesysteem-beheerders voor gas, te beoordelen of de opslagactiviteiten in een ondergrondse opslaginstallatie beëindigd kunnen worden zonder dat een dergelijke stopzetting de aardgasleveringszekerheid op Unie- of nationaal niveau vermindert. [...]

De Staat stelde vervolgens voor dat: (i) NAM de volledige capaciteit van de Grijskerk UGS tot uiterlijk 1 april 2035 in stand zou moeten houden, waarbij vanuit de optiek van leveringszekerheid in overleg zou worden gezien hoe deze capaciteit het beste kan worden benut; en (ii) zolang de vereiste instemming van de ACM, de instemming met het winningsplan voor het kussengas en de omgevingsvergunningen voor de productie van het kussengas uit de Norg UGS nog niet rond zijn, de Staat gebruik kan blijven maken van de Norg UGS.

71. Bij brief van 15 september 2025 antwoordden ExxonMobil en Shell:²³

[...] U stelt zich in uw brief op het standpunt dat de omwisseling van UGS Norg en UGS Grijskerk niet zou gelden voor de optie op UGS Norg van artikel 3.12 van het Akkoord op Hoofdlijnen omdat deze niet schriftelijk is vastgelegd. Dit bestrijden wij:

Dit overleg heeft plaatsgevonden en ingevolge de afspraken in dit overleg heeft NAM dan ook de conversie van UGS Grijskerk ingezet, zodat deze de functie van UGS Norg kan overnemen. De Staat was destijds niet bereid deze afspraken schriftelijk vast te leggen, maar de afspraken zijn wel degelijk gemaakt en ook gereflecteerd in het Vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022 en het handelen van partijen. Deze omwisseling is daarom uitgangspunt voor onze gesprekken over de toekomst van UGS Grijskerk en UGS Norg.

²³

Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat, 'UGS Norg en UGS Grijskerk' van 15 september 2025 (Productie VV4-47).

Wij herhalen hierbij tevens het verzoek ons te informeren (i) of de Staat van genoemde optie gebruik wenst te maken onder de bijbehorende voorwaarden en (ii) wat de vereisten zijn als bedoeld in artikel 2.3.b van het Norg Akkoord (benodigd volume en capaciteit). [...]

72. Op 16 september 2025 schreef de Staat aan ExxonMobil, Shell en NAM dat het van groot belang is dat een geschikte partij of partijen per 1 april 2026 de rol van GasTerra bij de gasopslagen in Norg en Grijpskerk overneemt of voortzet, omdat deze gasopslagen een essentiële rol spelen bij het waarborgen van de leveringszekerheid. De Staat sommeerde ExxonMobil, Shell en NAM te bevestigen dat: (i) NAM de gasopslagen ten behoeve van de leveringszekerheid zelf zal (laten) vullen; en (ii) als NAM dit niet doet, NAM dan vanaf 1 april 2026 haar medewerking zal blijven verlenen aan marktpartijen of een door de Staat aan te wijzen partij voor toegang tot de gasopslagen, tot in ieder geval 30 september 2027.²⁴

73. ExxonMobil en Shell reageerden op 19 september 2025:²⁵

[...] Wij herkennen ons niet in de gang van zaken zoals geschetst in uw brief: het Akkoord op Hoofdpijnen en het Norg Akkoord bevatten een aantal afspraken over de gasbergingen om de leveringszekerheid op de L-gasmarkt te borgen en er voor te zorgen dat het Groningenveld zo spoedig mogelijk gesloten wordt en gesloten kan blijven. De Staat dient na sluiting van het Groningenveld het benodigde L-gas volume en capaciteit uit de gasberging om het Groningenveld gesloten te houden te formuleren en kenbaar te maken, opdat Shell, ExxonMobil en NAM hun verplichtingen onder het Norg Akkoord kunnen uitvoeren. Tot dusver heeft de Staat nagelaten deze vereisten kenbaar te maken hetgeen verhindert dat Shell, ExxonMobil en NAM deze verplichtingen uit kunnen voeren. We verwijzen daarvoor ook naar onze eerdere brieven van 20 september 2024 en 13 februari 2025.

De Staat geeft in zijn brief van 16 september 2025 aan dat er behoefte is tot toegang tot de gasbergingen van NAM in het bredere kader van algemene gasleveringszekerheid en Europese regelgeving. Dit gaat het hierboven genoemde contractuele kader van de leveringszekerheid op de L-gasmarkt te buiten en vereist daarom nadere afspraken tussen de Staat, Shell en ExxonMobil.

U geeft aan zonodig uw publiekrechtelijke bevoegdheden in te zetten om het door u gewenste resultaat af te dwingen. Dit staat haaks op de redelijkheid en billijkheid die wij als contractspartijen en partners in het Gasgebouw aan elkaar verschuldigd zijn en die u aan investeerders in de energiesector verschuldigd bent. Bovendien laat een dergelijke inbreuk de gemaakte afspraken onverlet. [...]

²⁴ Brief van de Staat aan Shell, ExxonMobil en NAM aan de Staat, 'Sommatie tot verlenen toegang tot UGS Norg en UGS Grijpskerk' van 16 september 2025 (Productie VV4-48).

²⁵ Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat, 'UGS Norg en UGS Grijpskerk' van 19 september 2025 (Productie VV4-49).

74. Omdat het op dat moment onduidelijk was of de overleggen die Shell, ExxonMobil en de Staat met elkaar voeren tijdig tot een uitkomst leiden die EBN in staat stelt om uiterlijk per 1 april 2026 te starten met het opslaan van gas in Norg UGS voor het opslagjaar 2026/27, liet de Staat op 5 december 2025 aan ExxonMobil en Shell weten zich genoodzaakt te zien, parallel aan het lopende overleg, zich tot het scheidsgerecht te wenden met het verzoek een voorlopige voorziening op dit punt te treffen.²⁶

V. DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

75. In dit hoofdstuk van het vonnis geeft het scheidsgerecht een overzicht van de voornaamste standpunten van Partijen. Het scheidsgerecht zal eerst het standpunt en de conclusie van de Staat weergeven (onderdelen A en B), waarna het standpunt en conclusie van ExxonMobil en Shell zullen worden weergegeven (onderdelen C en D).

A. Het standpunt van de Staat

76. De Staat stelt te hebben bedongen dat de Norg UGS tot in ieder geval 30 september 2027 zal worden gebruikt, zodat de gaswinning uit het Groningenveld eerder definitief kon worden gestaakt. De Staat heeft daarnaast de eenzijdige mogelijkheid het gebruik van de Norg UGS tot 1 april 2035 te verlengen. De Staat voert aan dat hij voor het gebruik van de Norg UGS tot en met 30 september 2027 een bedrag van EUR 10,7 miljard heeft betaald. Het was bekend dat GasTerra haar activiteiten zou afbouwen voor 30 september 2027 – daartoe hebben de Partijen als aandeelhouders van GasTerra immers zelf besloten.²⁷ In de akkoorden tussen de Partijen is daarom afgesproken dat er een passende oplossing moet komen voor het wegvallen van GasTerra, opdat het contractuele recht van de Staat tot het gebruik van de Norg UGS ook daarna kan worden geëffectueerd. De Staat wil door middel van Verzoek VoVo-4 bewerkstelligen dat hij zijn contractuele rechten, waarvoor hij al heeft betaald, ook daadwerkelijk kan uitoefenen.²⁸

Afspraken tussen Partijen

77. Nadat in maart 2018 om veiligheidsredenen is besloten de gaswinning uit het Groningenveld op zo kort mogelijke termijn volledig te beëindigen,²⁹ maakten Partijen in het AoH vervolgens afspraken voor een verantwoorde afbouw van de winning met behoud van leveringszekerheid. De Staat zou het winningsniveau en de noodzakelijke capaciteit op het Groningenveld gaan bepalen met inachtneming van de ramingen van landelijk gasnetbeheerder GTS. In de Wet minimalisering gaswinning Groningenveld volgde het uitgangspunt “niet meer dan nodig”. Dit uitgangspunt houdt in dat de Staat het Groningenveld slechts als sluitstuk voor de leveringszekerheid kon inzetten, dus pas nadat andere capaciteitsmiddelen binnen het systeem voor L-gas volledig zouden zijn benut. De Norg UGS met het Dienstencontract Norg UGS

²⁶ Brief van de Staat aan Shell, 'Starten voorlopige voorziening gasopslagen' van 5 december 2025 (Productie VV4-50) en Brief van de Staat aan ExxonMobil, 'Starten voorlopige voorziening gasopslagen' van 5 december 2025 (Productie VV4-51).

²⁷ De aandeelhouders van GasTerra zijn ExxonMobil (25%), Shell (25%), EBN (40%) en de Nederlandse Staat (10%) (Productie VV4-05).

²⁸ Pleitnota Staat, ¶¶ 1.1-1.5.

²⁹ *Kamerstukken II* 2017/18, 33 529, nr. 457 (Productie VV4-06).

vormt een van de belangrijke capaciteitsmiddelen die onder beheer van NAM staan. Om te waarborgen dat de Norg UGS als capaciteitsmiddel beschikbaar zou blijven, kwamen de Partijen in artikel 3.12 AoH overeen dat het Dienstencontract Norg UGS in stand zal blijven tot in ieder geval 1 april 2027. Ook spraken zij af dat het contract daarna op verzoek van de Minister kan worden verlengd tot uiterlijk 1 april 2035 [REDACTED]

78. Na de aardbeving bij Westerwijrtwerd op 22 mei 2019 verkende GTS de verschillende mogelijkheden om het Groningenveld met inachtneming van de leveringszekerheid eerder te sluiten dan oorspronkelijk was voorzien, waaronder het inzetten van de Norg UGS voor de opslag van pseudo G-gas. GTS concludeerde dat wanneer de Norg UGS met G-gas wordt gevuld het Groningenveld tot zeker 2030 open moet blijven om volume te kunnen leveren aan de markt, maar dat het vullen met het via stikstofconversie verkregen pseudo G-gas een sluiting ver voor 2030 mogelijk maakt.³¹ Aangezien stikstofconversie zowel de beschikbaarheid van voldoende stikstof, als de beschikbaarheid van voldoende H-gas vereist, zag GTS beperkingen in de aanvoercapaciteit van H-gas als een belangrijk risico voor de leveringszekerheid. Met de inzet van gasopslagen zou dat risico kunnen worden gemitigeerd. De Norg UGS zou zeker tot 2030 noodzakelijk zijn als back-up voor de stikstofinstallaties.³²
79. De andere wijze van gebruik van de Norg UGS werd vastgelegd in het Interim Akkoord. Partijen spraken af dat GasTerra het H-gas zou inkopen dat nodig is voor de productie van het pseudo G-gas waarmee Norg zou gaan worden gevuld. GasTerra zou gebruik gaan maken van de Norg UGS op een wijze die de Minister in staat stelt de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van de leveringszekerheid. Daarnaast spraken Partijen af dat ExxonMobil en Shell ervoor zouden zorgen dat NAM geen onomkeerbare stappen zal zetten ten aanzien van de sluiting van de Grijpskerk UGS, die eveneens van belang werd geacht voor de (definitieve) sluiting van het Groningenveld en de leveringszekerheid.³³
80. In het Norg Akkoord van 8 maart 2021 werd de gewijzigde inzet van de Norg UGS tot – in ieder geval – 30 september 2027 gecontinueerd. Eén van de gevolgen van de beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld is dat in het aanbod van L-gas alleen nog kan worden voorzien door H-gas op laagcalorische kwaliteit te brengen. De L-gasvraag legt dus een groter beslag op het H-gasaanbod dan voorheen, met gevolgen voor de balans tussen L-gas en H-gas op het gassysteem en uiteindelijk de leveringszekerheid. Voor de periode nadat de gaswinning uit het Groningenveld definitief zou zijn beëindigd en er geen operationele strategie meer is, zou GasTerra de Norg UGS zodanig blijven inzetten dat de Minister, met inachtneming van zowel “leveringszekerheid” het “het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt”, het Groningenveld blijvend gesloten kon houden.³⁴ Deze beide doelstellingen zijn benoemd in het

³⁰ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 2.2.1-2.2.6.

³¹ GTS, ‘Finaal advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren’, 25 juli 2019 (Productie VV4-12), p. 11.

³² Verzoek VoVo-4, ¶¶ 2.3.2-2.3.6.

³³ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 2.3.7-2.3.9.

³⁴ De kwaliteitsloze gasmarkt houdt in dat er één markt is voor gas van verschillende kwaliteiten (laagcalorisch of hoogcalorisch) waarbij het niet uitmaakt of de invoeder of afnemer hoog- of laagcalorisch gas invoedt of afneemt. De kwaliteitsloze gasmarkt is ook belangrijk voor de

bovengenoemd advies van GTS en op verzoek van de Staat ook in het Norg Akkoord opgenomen. De Staat stelt dat juist na de definitieve beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld, de inzet van de Norg UGS (en de overige gasopslagen) voor de leveringszekerheid én de kwaliteitsloze gasmarkt noodzakelijk is. Ten tijde van het Norg Akkoord was bekend dat GasTerra haar onderneming zou beëindigen. Partijen zijn daarop in artikel 2.4 Norg Akkoord overeengekomen zich naar beste vermogen te zullen inspannen om tot een passende oplossing te komen voor het feit dat GasTerra de taken genoemd in artikel 2.3 Norg Akkoord niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027.³⁵

81. De Staat meent dat de passende oplossing bedoeld is voor het feit dat GasTerra haar taak – het in artikel 2.3 Norg Akkoord omschreven gebruik van de Norg UGS – niet zal uitoefenen tot 30 september 2027, de datum tot welke de Partijen hebben afgesproken de Norg UGS in ieder geval te gebruiken. Een oplossing kan inhouden dat een derde als EBN Capital gaat doen wat GasTerra thans volgens het Norg Akkoord doet. In dit contractuele kader speelt volgens de Staat het begrip “leveringszekerheid” een rol.³⁶

Norg UGS onmisbaar voor leveringszekerheid en functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt

82. De Staat licht het belang van het blijven functioneren van de Norg UGS voor de leveringszekerheid als volgt toe.
83. Leveringszekerheid van gas houdt in dat eindafnemers van gas op het juiste moment en in de juiste kwaliteit (laag- of hoogcalorisch) en met de benodigde hoeveelheid worden beleverd, ook wanneer de vraag hoog is. Daartoe is niet alleen nodig dat er op jaarbasis voldoende gas aanwezig is om in de vraag te voorzien (volume), maar ook dat er voldoende gas op de juiste momenten beschikbaar te maken is (capaciteit). Een tekort aan gas heeft (grote) economische en maatschappelijke gevolgen.³⁷
84. De relevante markt voor Nederland is Noordwest-Europa,³⁸ mede omdat het beperken van gasstromen naar het buitenland niet geoorloofd is op grond van de Europese gasregulering. De gasproductie binnen Noordwest-Europa neemt af, waardoor Noordwest-Europa in toenemende mate een netto-importeur is en dus afhankelijk van buitenlands aanbod. De twee belangrijke externe aanbieders van gas ten behoeve van de Noordwest- Europese gasmarkt zijn momenteel de importen via pijpleidingen uit Noorwegen en *liquified natural gas* (“LNG”). De gasvraag is afhankelijk van de buitentemperatuur en dus seizoensafhankelijk. Het aanbod van gas kent echter een vlakker profiel, waardoor er behoefte is aan seizoensflexibiliteit. Deze seizoensflexibiliteit wordt uitgewisseld over de landsgrenzen heen en vormt een internationale markt.³⁹

leveringszekerheid. Het vereenvoudigt de mogelijkheid om hoogcalorisch gas in te zetten (na conversie) voor de laagcalorische gasmarkt en zorgt voor een ruimer aanbod van gas in Nederland, zie: *Kamerstukken II* 2017/18, 34 957, nr. 3, p. 9-10 (Productie VV4-07).

³⁵ Verzoek VoVo-4, §§ 2.3.10-2.4.3.

³⁶ Verzoek VoVo-4, §§ 2.5.1-2.5.3.

³⁷ Verzoek VoVo-4, §§ 3.1.1-3.1.2.

³⁸ Nederland, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Ierland, België, Luxemburg en Frankrijk, zie GTS, GTS visie op de leveringszekerheid van aardgas, 26 maart 2024 (Productie VV4-19) p. 11.

³⁹ Verzoek VoVo-4, §§ 3.1.3-3.1.8.

85. Seizoensflexibiliteit kan worden bereikt door vraagreductie en aanbodverhoging. Het overgrote deel van de benodigde seizoensflexibiliteit in Nederland is in de afgelopen jaren echter geleverd door gasopslagen. Een seizoensgasopslag wordt in het vulseizoen (1 april tot 1 november) met gas gevuld, zodat in het productieseizoen (de koude maanden november tot en met maart) voldoende gas geleverd kan worden. Ter ondersteuning van de levering van G-gas uit het Groningenveld door GasTerra, door het jaar heen, zijn in 1996 zijn de Piek Gas Installatie in Alkmaar, de Grijskerk UGS en de Norg UGS in gebruik genomen.⁴⁰
86. Met de sluiting van het Groningenveld viel de enige grootschalige natuurlijke bron van L-gas weg. L-gas kan daardoor inmiddels slechts nog in relevante mate op het Nederlandse gassysteem kan worden ingevoerd door H-gas via kwaliteitsconversie op L-gas-kwaliteit te brengen. ‘Oorspronkelijk’ L-gas, zoals dat uit het Groningenveld werd gewonnen, is niet of nauwelijks meer beschikbaar. Daarmee is de leveringszekerheid van L-gas volledig afhankelijk geworden van de voldoende beschikbaarheid van H-gas, stikstof en conversiecapaciteit. Het aanbod van gas is daarmee minder flexibel en kan dus in mindere mate seizoensflexibiliteit bieden. Dat heeft tot gevolg dat de benodigde seizoensflexibiliteit in nog grotere mate afhankelijk is van de gasopslagen.⁴¹
87. In totaal is er op het Nederlands grondgebied en rechtstreeks met het Nederlandse gassysteem verbonden ongeveer 14,4 miljard m³ (circa 144 TWh) aan gasopslagcapaciteit (werkvolume) beschikbaar, verdeeld over zes gasopslagen:⁴²

Opslag	Beheerder	Type	Gas	Werkgas-volume, TWh	Dagen injectie	Dagen uitzend
Zuidwending	Energystock	Caverne	L	3,6	12	9
Grijskerk	NAM	Gasveld	L	23,8	155	39
Norg	NAM	Gasveld	L	59,3	132	74
Bergermeer	TAQA	Gasveld	H	49,8	118	101
PGI Alkmaar	TAQA	Gasveld	L	5,0	125	14
Nüttermoor	EWE	Caverne	L	2,8	49	35

88. Het belang van de Nederlandse seizoensgasopslagen is de afgelopen jaren toegenomen. Door de sluiting van het Groningenveld werd het aanbod van gas minder flexibel. De oorlog in de Oekraïne heeft ertoe geleid dat Russisch gas – een groot deel van het aanbod van H-gas – is weggefallen. Nederland is daardoor afhankelijker geworden van een combinatie van import via pijpleidingen uit Noorwegen, België en het Verenigd Koninkrijk en leveranties van LNG, met name uit de Verenigde Staten, met daaraan verbonden risico's. Daarnaast vergroot de transitie naar duurzame energiebronnen de onvoorspelbaarheid van de vraag naar gas ten behoeve van de elektriciteitsproductie. Op Europees niveau voorziet Verordening (EU) 2017/1938, zoals gewijzigd door Verordening (EU) 2025/1733, in verplichte vuldoelstellingen voor gasopslagen op het grondgebied van de Lidstaten. De vuldoelstelling voor ondergrondse gasopslagen is met

⁴⁰ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.1.9-3.1.13.

⁴¹ Verzoek VoVo-4, ¶ 3.1.14.

⁴² AGSI-overzichten Grijskerk en Norg voor de periode 15 maart 2025 t/m 1 mei 2025 (Productie VV4-29).

ingang van 2023 voor Nederland in beginsel minimaal 74%. De Minister stelt daarnaast jaarlijks een nationale vuldoelstelling vast.⁴³

89. Bij de beoordeling van leveringszekerheid spelen de ramingen van GTS een centrale rol. In de periode voorafgaand aan de sluiting van het Groningenveld raamde GTS vanuit het uitgangspunt “niet meer dan nodig” hoe de inzet van het Groningenveld geminimaliseerd kon worden met behoud van de leveringszekerheid. GTS hanteerde vóór het uitbreken van de oorlog in Oekraïne in haar raming als uitgangspunt dat er voldoende aanvoer was van H-gas om de stikstofinstallaties optimaal in te zetten. Vanaf 2023 heeft GTS dit uitgangspunt vanwege geopolitieke ontwikkelingen moeten bijstellen. In de periode na sluiting van het Groningenveld is het doel het gesloten houden van het Groningenveld met behoud van de leveringszekerheid. Norg UGS is daarbij nodig voor de leveringszekerheid en het functioneren van de gasmarkt, hetgeen reden was voor de Staat de toegang tot de Norg UGS tot in ieder geval 30 september 2027 contractueel vast te leggen.⁴⁴
90. GTS adviseert voor het gasjaar 2026/2027 een minimale vulgraad van de seizoensgasopslagen (Bergermeer, Norg, Grijskerk en de PGI Alkmaar) van 115 TWh per 1 november 2026, opgebouwd uit: (i) 57,1 TWh ten behoeve van Nederlandse afnemers; (ii) 8,3 TWh ten behoeve van de export van L-gas naar Duitsland en Frankrijk; en (iii) 49,4 TWh ten behoeve van de import en doorvoer van H-gas. In de Nederlandse seizoensgasopslagen (Bergermeer, Norg, Grijskerk en PGI Alkmaar) kan in totaal circa 137,9 TWh worden gevuld. De Norg UGS heeft een capaciteit van 59,3 TWh. Als de Norg UGS niet beschikbaar is, dan kan er komend gasjaar maximaal 78,6 TWh worden gevuld in de Nederlandse seizoensgasopslagen. In dat geval is er sprake van een tekort van 36,4 TWh. Ook in twee alternatieve scenario's⁴⁵ zou zonder de Norg UGS nog steeds een tekort bestaan van respectievelijk 27,1 TWh en 17,1 TWh.⁴⁶ Om de door GTS geadviseerde leveringszekerheid te bereiken is de Norg UGS daarom onmisbaar voor de leveringszekerheid in de winter van 2026/2027.⁴⁷

Passende oplossing voor het wegvallen van GasTerra

91. GTS heeft zorgen geuit over de inzet van de Norg UGS en Grijskerk UGS na het wegvallen van GasTerra als enige *shipper* met toegang tot die gasopslagen. Om een geadviseerd vuldoel te halen van 115 TWh dienen andere partijen dan GasTerra de gasopslagen Norg en Grijskerk te vullen tot een totaal van circa 62 TWh. Bovendien moet er een oplossing komen voor het wegvallen van GasTerra om het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt veilig te stellen in de zin dat de werkzaamheden van GasTerra in het kader van het Norg Akkoord expliciet bij een ander worden belegd.⁴⁸ Na overleg met EBN, heeft de Staat EBN Capital financieel en operationeel in gereedheid is gebracht om de rol van GasTerra voor de periode tot en met, in

⁴³ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.2.1-3.2.7.

⁴⁴ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.3.1-3.3.4.

⁴⁵ Een eerste alternatieve scenario gebaseerd op het koudste gasjaar van de afgelopen twintig jaar in plaats van de afgelopen dertig jaar en een tweede scenario van voldoende flexibel LNG-aanbod en voldoende importcapaciteit in plaats gelijkblijvende beschikbare LNG-volumes.

⁴⁶ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.3.5-3.3.10.

⁴⁷ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.3.11-3.3.13.

⁴⁸ GTS, Overzicht leveringszekerheid voor gasjaar 2026/2027, september 2025 (Productie VV4-24), p. 24.

ieder geval, 1 april 2027 over te nemen. [REDACTED]

[REDACTED] is de voor de hand liggende oplossing volgens de Staat dat EBN Capital de taken van GasTerra voor de winter 2026/2027 overneemt.⁴⁹

92. Die oplossing is volgens de Staat (nog) niet bereikt, omdat ExxonMobil en Shell zich op het onjuiste standpunt blijven stellen dat zij met de Staat zouden hebben afgesproken dat de Grijpskerk UGS de functie van de Norg UGS zou hebben overgenomen, en dat er dus geen sprake zou zijn van een recht op toegang tot de Norg UGS. [REDACTED]

[REDACTED]. De Staat meent dat ExxonMobil en Shell daarmee de op hen rustende inspanningsverplichting schenden om tot een passende oplossing te komen.⁵⁰

93. De Staat bestrijdt dat een voorwaarde voor het voortgezette gebruik van de Norg UGS tot en met 30 september 2027 is dat zulk gebruik noodzakelijk is voor de leveringszekerheid op de L-gasmarkt. De Staat heeft een contractueel recht op het voortgezette gebruik van de Norg UGS ongeacht de leveringszekerheid op de L-gasmarkt. Daarvoor heeft de Staat een marktconforme vergoeding van EUR 10,7 miljard betaald. De overlegverplichting van artikel 3.15 AoH doet daaraan niet af. Bovendien is de Norg UGS nog steeds nodig voor de leveringszekerheid van L-gas. Dit wordt niet anders doordat die leveringszekerheid inmiddels kan worden bedreigd door beperkingen in de aanvoercapaciteit van H-gas om voldoende pseudo G-gas te kunnen maken. Het wordt ook niet anders door de feitelijke ombouw van de Grijpskerk UGS naar een L-gasopslag. De passende oplossing moet slechts voorzien in het wegvallen van GasTerra: alleen dáárvoor moet een oplossing worden gevonden. De inzet van de gasopslagen blijft zoals voorzien in het Norg Akkoord. De vraag hoe een partij als EBN Capital, als die de taken van GasTerra met betrekking tot de Norg UGS voor de periode tot, in ieder geval, 1 april 2027 overneemt, vervolgens in lijn met artikel 2.3 b) Norg Akkoord gebruik maakt van de Norg UGS (al dan niet op basis van door de Staat geformuleerde vereisten), neemt niet weg – en staat er ook niet aan in de weg – dat de Partijen in het wegvallen van GasTerra (moeten) voorzien. Bovendien heeft GasTerra in het eerste gasjaar na beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld tot vulling kunnen overgaan en werd zij dus kennelijk niet belemmerd doordat de Staat de jaarlijkse vereisten niet zou hebben geformuleerd op de door ExxonMobil en Shell bepleite wijze.⁵¹

Voldaan aan vereisten voorlopige voorziening

94. De Staat stelt dat de gevraagde voorziening om EBN Capital de taken van GasTerra voor de winter 2026/2027 te laten overnemen voldoet aan de vereisten voor een voorlopige voorziening.

⁴⁹ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 3.4.1-4.2.

⁵⁰ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 4.3-4.13.

⁵¹ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 5.1-5.3.

De vorderingen van ExxonMobil en Shell in de hoofdzaak en Verzoek VoVo-4 zijn gebaseerd op het AoH en de uitwerking en aanpassing daarvan in het Interim Akkoord en het Norg Akkoord. Shell en ExxonMobil stellen [REDACTED]

[REDACTED] De gevraagde voorziening strekt ertoe het gebruik van de Norg UGS tot, in eerste instantie, 1 april 2027 te verzekeren. Daarmee is volgens de Staat voldaan aan het vereiste van voldoende samenhang. Het belang van de Staat is gelegen in het feit dat met het oog op de beschikbare injectiecapaciteit de Norg UGS vanaf 1 april 2026 direct moet worden gevuld, omdat anders de leveringszekerheid en het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt in de winter van 2026/2027 in gevaar komt. [REDACTED]

[REDACTED] Gelet op de op het spel staande belangen verzoekt de Staat om aan een veroordeling een dwangsom te verbinden van EUR 10 miljoen per dag dat ExxonMobil en Shell de veroordeling niet nakomen.⁵²

De verzochte voorziening

95. De door de Staat verzochte voorziening komt erop neer dat EBN Capital in de periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken van GasTerra onder het Norg Akkoord overneemt tegen voorwaarden die in dit geval redelijk zijn. Deze voorwaarden leiden niet tot een onredelijke last voor NAM, ExxonMobil en/of Shell, welke partijen – anders dan de Staat – alleen een louter financieel belang bij deze kwestie hebben. De voorziening is erop gericht voor de korte termijn – de winter 2026/2027 – de toegang tot de Norg UGS zeker te stellen zodat de leveringszekerheid kan worden geborgd.⁵³
96. De gevraagde voorziening richt zich tot ExxonMobil en Shell, maar vereist concreet handelen door NAM. De Staat meent dat ExxonMobil en Shell zich, als de twee aandeelhouders van NAM, binnen de structuur van de overeenkomsten hebben gecommitteerd te bewerkstelligen dat NAM voorziet in toegang tot de Norg UGS voor een partij die de taken van GasTerra overneemt, en moet ervan worden uitgegaan dat Shell en ExxonMobil ook in staat zijn te bewerkstelligen dat NAM daarin voorziet. De Staat verwijst daartoe naar de artikelen 1.6 AoH, 2.2 Interim Akkoord en (specifiek voor NAM) 2.2 Norg Akkoord. Hieruit volgt volgens de Staat dat NAM ook aan de passende oplossing die Partijen in artikel 2.4 Norg Akkoord zijn overeengekomen, haar medewerking zal moeten verlenen, en dat ExxonMobil en Shell bevolen kunnen worden om te bewerkstelligen dat NAM dit doet.⁵⁴
97. De primair verzochte voorziening houdt in dat ExxonMobil en Shell zullen bewerkstelligen dat NAM, als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het vigerende opslagplan voor de Norg UGS, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met het historische gebruik van de Norg UGS, in de periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 EBN Capital toegang verleend onder specifieke voorwaarden ten aanzien van het tarief, de te leveren gasopslagdienst, regelingen

⁵² Verzoek VoVo-4, H. 6.

⁵³ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.1.

⁵⁴ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.2.

voor aansprakelijkheid en overmacht, evenals daarmee gepaard gaande eventuele nadere afspraken. De Staat heeft zich tijdens de mondelinge behandeling bereid verklaard om haar vordering op het punt van de eigendomsregeling (onderdeel I.IV van zijn initiële vordering) en de onderhoudsregeling (onderdeel I.III) aan te passen aan het voorstel van ExxonMobil en Shell van 13 januari 2026, dat de huidige regeling tussen GasTerra en NAM weerspiegelt.⁵⁵ Het scheidsgerecht gaat ervan uit dat de Staat haar primaire en subsidiaire vordering dienovereenkomstig heeft gewijzigd. De Staat acht de voorgestelde voorwaarden passend redelijk en uitvoerbaar om de volgend redenen:⁵⁶

- (a) Het tarief van EUR 2,40/MWh sluit aan bij het laagste tarief voor de commercieel aangeboden opslagdiensten van de Bergermeer UGS minus transportkosten en verhoogd met kosten voor injectie en productie;
- (b) De te verlenen gasopslagdienst houdt in dat NAM, als verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het vigerende opslagplan, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met het historische gebruik van de Norg UGS, het maximale werkvolume ter beschikking stelt aan EBN Capital, waarbij rekening wordt gehouden met situaties van (veiligheids)technische beperkingen aan het gebruik van de Norg UGS;
- (c) De aansprakelijkheidsregeling, die overeenkomt met gebruikelijke regelingen in de gasopslagdienstenmarkt, voorziet erin dat NAM aan EBN Capital een boete betaalt die overeenkomt met driemaal het tarief van de hoeveelheid in een kalendermaand afgeroepen gas (in MWh) die NAM niet injecteert of produceert, met aftrek van de hoeveelheid gas niet kon worden geïnjecteerd als gevolg van [REDACTED] en met aftrek van de hoeveelheid gas die kort gezegd niet kon worden geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van onvoorzien, dringend en noodzakelijk onderhoud [REDACTED], mits zulk onderhoud door NAM uiterlijk om 12:00 CET op de voorafgaande kalenderdag aan EBN Capital is gemeld;
- (d) De overmachtsregeling houdt in dat EBN Capital in een dergelijk geval geen tarief verschuldigd is niet op afroep van EBN geïnjecteerd of geproduceerd gas en NAM niet het conform de aansprakelijkheidsregeling verschuldigde boetetarief hoeft te voldoen; en
- (e) Het gebod omvat tevens het maken van eventueel noodzakelijke nadere afspraken, om te voorkomen dat (praktische) beletselen aan de uitvoering van de overige voorwaarden in de weg staat.

98. Het subsidiaire verzoek van de Staat strekt ertoe een voorziening te treffen dat NAM tegen dezelfde voorwaarden toegang zal verlenen tot de Grijpskerk UGS, met dien verstande dat waar Norg UGS vermeld staat Grijpskerk UGS moet worden gelezen.⁵⁷

⁵⁵ Pleitnota Staat, ¶ 4.16. Zie ook: Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat van 13 januari 2026 (Productie EV4-02).

⁵⁶ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.3.

⁵⁷ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.4.

99. Het meer subsidiaire verzoek van de Staat beoogt zeker te stellen dat EBN Capital toegang krijgt tot de relevante gasopslag en de daarvoor vereiste maatregelen met NAM kan treffen, zonder dat overeenstemming tussen de Partijen over de concrete voorwaarden daarvoor behoeft te worden afgewacht. Het beoogt voorts het tussen de Partijen te voeren overleg te beperken tot de passende oplossing, en daarvan losstaande geschilpunten buiten dat overleg te houden.⁵⁸
100. Dit alles leidt ertoe dat de Staat tot de volgende verzoeken doet.

B. De verzoeken van de Staat

101. De Staat verzoekt het scheidsgerecht bij wege van voorlopige voorziening op grond van artikel 35 NAI Arbitragereglement, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:⁵⁹

Primair

- I. Shell en ExxonMobil te gebieden te bewerkstelligen dat NAM, als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het vigerende opslagplan voor de Norg UGS, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met het historische gebruik van de Norg UGS, van 1 april 2026 tot 1 april 2027:*
- I.I. tegen een tarief van EUR 2,40/MWh door EBN Capital aan NAM te betalen, voor welke betaling de Staat instaat;*
 - I.II. op afroep van EBN Capital door EBN Capital ter beschikking te stellen gas zal injecteren in de Norg UGS ten belope van maximaal het volledig beschikbare werkvolume, en op afroep van EBN Capital het opgeslagen gas zal produceren uit de Norg UGS, en daartoe, voor zover nodig in samenwerking met EBN Capital, tijdig alle technische en operationele maatregelen zal treffen om dit te effectueren;*
 - I.III. het regulier onderhoud aan de apparatuur die wordt gebruikt voor de injectie van gas in de Norg UGS zal plannen en uitvoeren in de periode van 1 november 2026 tot 1 april 2027 en het regulier onderhoud aan de apparatuur die wordt gebruikt voor de productie van gas dat is opgeslagen in de Norg UGS zal plannen en uitvoeren in de periode van 1 april 2026 tot 1 november 2026;*
 - I.IV. tijdig al het nodige zal doen om te bewerkstelligen dat EBN Capital een aandeel zal houden in de onverdeelde gemeenschap (als bedoeld in Titel 3.7 BW) van het in de Norg UGS aanwezige gas (het kussengas en het werkgas) dat overeenkomt met de verhouding tussen het op afroep van EBN Capital in de Norg UGS geïnjecteerde gas en het reeds aanwezige kussengas, en waarbij NAM slechts beschikkings- en/of beheersdaden zal kunnen*

⁵⁸ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.5.

⁵⁹ Verzoek VoVo-4, H. 8.

verrichten over de onverdeelde gemeenschap, voor zover noodzakelijk voor de uitvoering van onderdeel I.II van dit petitum;

- I.V. aan EBN Capital maandelijks een bedrag zal betalen dat overeenkomt met driemaal het tarief als bepaald onder I.I maal de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand door EBN Capital is afgeroepen maar door NAM niet is geïnjecteerd of geproduceerd,*
 - a. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd als gevolg* [REDACTED]
 - b. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van onvoorzien, dringend en noodzakelijk onderhoud aan de Norg UGS* [REDACTED] *mits zulk onderhoud uiterlijk om 12:00 CET op de kalenderdag voorafgaand aan de dag waarop het onderhoud is gepland, is gemeld aan EBN Capital; en*
 - c. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van een omstandigheid als bedoeld in onderdeel I.VI hieronder;*
- I.VI. aan EBN Capital maandelijks een bedrag zal (terug)betalen dat overeenkomt met het tarief als bepaald onder I.I maal de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand door EBN Capital is afgeroepen maar door NAM niet is geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van enige buiten de controle van NAM vallende omstandigheid, anders dan onder a. en b. van onderdeel I.V. hierboven bedoeld, zoals terrorisme, oorlog, revolutie, cyberaanvallen, brand, militaire interventies en/of extreem weer, mits deze omstandigheid niet aan NAM kan worden toegerekend en NAM niet in staat is geweest om het optreden van een dergelijke omstandigheid te voorkomen en het optreden van een dergelijke omstandigheid, met de verwachte duur daarvan, onmiddellijk na het optreden daarvan is gemeld aan EBN Capital; en*
- I.VII. voor zover nodig om het bepaalde onder I.I. tot en met I.VI. te effectueren en onverminderd de verplichting van NAM om het bepaalde onder I.I. tot en met I.VI. onverkort als een verantwoordelijk operator na te komen, tijdig met EBN Capital zal komen tot nadere afspraken.*

althans Shell en ExxonMobil te gebieden te bewerkstelligen dat NAM op basis van (een) andere door uw Scheidsgerecht te bepalen voorwaarde(n) al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Norg UGS de taken als bedoeld in art. 2.3 van het Norg Akkoord te kunnen uitoefenen,

dit alles, in beide gevallen, voor Shell en ExxonMobil elk afzonderlijk, op straffe van een dwangsom van EUR 10 miljoen per dag dat Shell en ExxonMobil nalaten de voorziening na te komen, en met veroordeling van Shell en ExxonMobil in de kosten van de Staat in verband met deze voorlopige voorziening.

Subsidiair

II. Shell en ExxonMobil te gebieden te bewerkstelligen dat NAM, als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het vigerende opslagplan voor de Grijpskerk UGS, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met het historische gebruik van de Grijpskerk UGS, van 1 april 2026 tot 1 april 2027:

II.I. tegen een tarief van EUR 2,40/MWh door EBN Capital aan NAM te betalen, voor welke betaling de Staat instaat;

II.II. op afroep van EBN Capital door EBN Capital ter beschikking te stellen gas zal injecteren in de Grijpskerk UGS ten belope van maximaal het volledig beschikbare werkvolume van 23,614 TWh, en op afroep van EBN Capital het opgeslagen gas zal produceren uit de Grijpskerk UGS, en daartoe, voor zover nodig in samenwerking met EBN Capital, tijdig alle technische en operationele maatregelen zal treffen om dit te effectueren;

II.III. het regulier onderhoud aan de apparatuur die wordt gebruikt voor de injectie van gas in de Grijpskerk UGS zal plannen en uitvoeren in de periode van 1 november 2026 tot 1 april 2027 en het regulier onderhoud aan de apparatuur die wordt gebruikt voor de productie van gas dat is opgeslagen in de Grijpskerk UGS zal plannen en uitvoeren in de periode van 1 april 2026 tot 1 november 2026;

II.IV. tijdig al het nodige zal doen om te bewerkstelligen dat EBN Capital een aandeel zal houden in de onverdeelde gemeenschap (als bedoeld in Titel 3.7 BW) van het in de Grijpskerk UGS aanwezige gas (het kussengas en het werkgas) dat overeenkomt met de verhouding tussen het op afroep van EBN Capital in de Grijpskerk UGS geïnjecteerde gas en het reeds aanwezige kussengas, en waarbij NAM slechts beschikkings- en/of beheersdaden zal kunnen verrichten over de onverdeelde gemeenschap, voor zover

noodzakelijk voor de uitvoering van onderdeel II.II van dit petitum;

- II.V. aan EBN Capital maandelijks een bedrag zal betalen dat overeenkomt met driemaal het tarief als bepaald onder II.I maal de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand door EBN Capital is afgeroepen maar door NAM niet is geïnjecteerd of geproduceerd,*
- a. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd als gevolg [REDACTED];*
 - b. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van onvoorzien, dringend en noodzakelijk onderhoud aan de Grijpskerk UGS [REDACTED]
mits zulk onderhoud uiterlijk om 12:00 CET op de kalenderdag voorafgaand aan de dag waarop het onderhoud is gepland, is gemeld aan EBN Capital; en*
 - c. met aftrek van de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand niet kon worden geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van een omstandigheid als bedoeld in onderdeel II.VI hieronder;*
- II.VI. aan EBN Capital maandelijks een bedrag zal (terug)betalen dat overeenkomt met het tarief als bepaald onder II.I maal de hoeveelheid gas (in MWh) die in die kalendermaand door EBN Capital is afgeroepen maar door NAM niet is geïnjecteerd of geproduceerd als gevolg van enige buiten de controle van NAM vallende omstandigheid, anders dan onder a. en b. van onderdeel II.V hierboven bedoeld, zoals terrorisme, oorlog, revolutie, cyberaanvallen, brand, militaire interventies en/of extreem weer, mits deze omstandigheid niet aan NAM kan worden toegerekend en NAM niet in staat is geweest om het optreden van een dergelijke omstandigheid te voorkomen en het optreden van een dergelijke omstandigheid, met de verwachte duur daarvan, onmiddellijk na het optreden daarvan is gemeld aan EBN Capital; en*
- II.VII. voor zover nodig om het bepaalde onder II.I. tot en met II.VI. te effectueren en onverminderd de verplichting van NAM om het bepaalde onder II.I. tot en met II.VI. onverkort als een verantwoordelijk operator na te komen, tijdig met EBN Capital zal komen tot nadere afspraken,*

althans Shell en ExxonMobil te gebieden te bewerkstelligen dat NAM op basis van (een) andere door uw Scheidsgerecht te bepalen voorwaarde(n) al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Grijpskerk UGS de taken als bedoeld in art. 2.3 van het Norg Akkoord te kunnen uitoefenen,

dit alles, in beide gevallen, voor Shell en ExxonMobil elk afzonderlijk, op straffe van een dwangsom van EUR 10 miljoen per dag dat Shell en ExxonMobil nalaten de in dezen te wijzen voorziening na te komen, en met veroordeling van Shell en ExxonMobil in de kosten van de Staat in verband met deze voorlopige voorziening.

Meer subsidiair

III. Shell en ExxonMobil te gebieden:

III.I. te bewerkstelligen dat NAM als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het relevante vigerende opslagplan, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met het historische gebruik van de relevante gasopslag, al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Norg UGS, althans de Grijpskerk UGS, in de periode vanaf 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken als bedoeld in art. 2.3 van het Norg Akkoord te kunnen uitoefenen, althans zodanige voorziening te treffen die erin voorziet dat EBN Capital in de periode vanaf 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken als bedoeld in art. 2.3 van het Norg Akkoord zal kunnen uitoefenen;

III.II. in voortvarend constructief overleg te treden met de Staat over en, binnen zeven kalenderdagen na de datum van de uitspraak van uw Scheidsgerecht, althans een door uw Scheidsgerecht billijk geachte termijn, een concreet voorstel te doen aan de Staat met betrekking tot de relevante gasopslag als bedoeld in III.I voor (i) een redelijk tarief voor toegang (in EUR/MWh), (ii) het maximale door NAM ter beschikking te stellen werkvolume, (iii) de wijze waarop NAM het reguliere onderhoud zal plannen en uitvoeren op zodanige wijze dat de toegang van EBN Capital tot de gasopslag zo min mogelijk wordt belemmerd, (iv) de wijze waarop EBN Capital de eigendom zal behouden over het gas dat in de relevante gasopslag zal worden geïnjecteerd en (v) de wijze waarop NAM in zal staan voor de kosten die EBN Capital maakt ingeval NAM enige door EBN Capital afgeroepen hoeveelheid gas niet injecteert of produceert,

althans Shell en ExxonMobil te gebieden met de Staat in voortvarend constructief overleg te treden over en voorstellen te doen voor enige combinatie van bovenstaande onderwerpen of

enig(e) ander(e) door uw Scheidsgerecht te formuleren onderwerp(en); en

III.III. het Scheidsgerecht uiterlijk zeven kalenderdagen na het voorstel als bedoeld in III.II, althans een door uw Scheidsgerecht billijk geachte termijn, tezamen met de Staat, te berichten over de uitkomsten van het gevoerde overleg als bedoeld in III.II, onder de gelijktijdige vermelding van de (eventuele) onderwerpen waarover geen overeenstemming is bereikt,

dit alles, in alle drie de gevallen, voor Shell en ExxonMobil elk afzonderlijk, op straffe van een dwangsom van EUR 10 miljoen per dag dat Shell en ExxonMobil nalaten de in dezen te wijzen voorziening na te komen, en met veroordeling van Shell en ExxonMobil in de kosten van de Staat in verband met deze voorlopige voorziening.

102. Tijdens de mondelinge behandeling heeft de Staat aangegeven bereid te zijn het petitum op het punt van de eigendomsregeling (onderdeel I.IV) en de onderhoudsregeling (onderdeel I.III) aan te passen aan het voorstel van Shell en ExxonMobil, dat de huidige regeling tussen GasTerra en NAM weerspiegelt.⁶⁰ Het scheidsgerecht begrijpt het gewijzigde verzoek van de Staat aldus dat de onderdelen I.III en I.IV komen te luiden:

I.III het regulier onderhoud aan de apparatuur die wordt gebruikt voor de injectie en productie van gas in de Norg UGS zal plannen en uitvoeren conform het voorstel van Shell en ExxonMobil van 13 januari 2026 (productie EV4-02);

I.IV ten aanzien van de eigendom van het gas dat EBN Capital in de Norg UGS laat injecteren en vervolgens laat produceren, een regeling te treffen conform het voorstel van Shell en ExxonMobil van 13 januari 2026 (productie EV4-02).

103. Het scheidsgerecht begrijpt tevens dat de onderdelen II.III en II.IV dienovereenkomstig worden aangepast.

C. Het standpunt van ExxonMobil en Shell

104. ExxonMobil en Shell wijzen er allereerst op dat artikel 2.4 Norg Akkoord een inspanningsverplichting bevat tot het vinden van een passende oplossing. Partijen zijn al een jaar in gesprek over de mogelijkheid dat toegang verleend kan worden aan EBN Capital tot de gasopslagen (de “Onderhandelingen”). Die gesprekken zijn in een vergevorderd stadium en ExxonMobil en Shell hebben op 13 januari 2026 een concreet en redelijk voorstel gedaan aan de Staat voor toegang tot de Grijskerk UGS (het “Voorstel”).⁶¹ Dit Voorstel is volgens ExxonMobil en Shell een passende oplossing, grijpt het minst in op de structuur van het gasgebouw en sluit aan bij de logistieke en economische belangen van de Staat. Daarnaast

⁶⁰ Pleitnota Staat, ¶ 4.16.

⁶¹ Brief van ExxonMobil en Shell aan de Staat van 13 januari 2026 (Productie EV4-02).

voeren Partijen, [REDACTED], EBN (Capital) en NAM ook gestructureerd overleg [REDACTED]

[REDACTED] Er is daardoor reden noch noodzaak in te grijpen.⁶³

105. Ten tweede betogen ExxonMobil en Shell dat er geen mandaat en geen grondslag voor het scheidsgerecht is om de primaire en subsidiaire vorderingen van de Staat toe te wijzen. De inspanningsverplichting voor Partijen rechtvaardigt niet dat de Staat zijn onderhandelingspositie krijgt toegewezen door het scheidsgerecht. De primaire en subsidiaire vorderingen zijn in strijd met het karakter van een voorlopige voorziening en gaan veel verder dan een passende oplossing. Daarnaast zijn de door de Staat voorgestelde voorwaarden niet uitvoerbaar en disproportioneel, en wijken zij af van bestaande afspraken die integraal onderdeel uitmaken van de economische eenheid van GasTerra en de Maatschap Groningen. De verzochte voorwaarden zijn ook niet toewijsbaar omdat daarmee een parallel publiekrechtelijk traject bij de Autoriteit Consument & Markt (de “ACM”) wordt doorkruist.

Beoordelingskader van het Verzoek VoVo-4

106. Ten aanzien van het door het scheidsgerecht te hanteren beoordelingskader voeren ExxonMobil en Shell aan dat voorlopige voorzieningen in deze arbitrageprocedure tijdelijke ordemaatregelen zijn. Voor de toewijzing van een voorlopige voorziening is vereist dat de verplichting tot een bepaalde prestatie voldoende aannemelijk is geworden om een voorlopige voorziening te rechtvaardigen. Daarbij geldt dat de eisen aan de aannemelijkheid van de verplichting tot de prestatie en de gerechtvaardigheid van de voorziening hoger zullen zijn naarmate er minder duidelijkheid bestaat omtrent de rechtsverhouding tussen partijen. Hoe minder met zekerheid kan worden vastgesteld dat een partij verplicht is tot een geven, doen of nalaten, hoe minder het voor de hand ligt dat die partij daartoe in een voorlopige voorziening kan worden veroordeeld. In lijn met rechtspraak inzake artikel 223 Rv dient het scheidsgerecht terughoudendheid te betrachten, in de zin dat vorderingen zoals de onderhavige doorgaans worden afgewezen omdat toewijzing daarvan zou vooruitlopen op het oordeel in de bodemprocedure. De vorderingen van de Staat zijn gebaseerd op een inspanningsverplichting tot het vinden van een passende oplossing, maar er rust volgens ExxonMobil en Shell geen verplichting op hen op grond waarvan zij verplicht zouden zijn in te stemmen met een regeling en voorwaarden die eenzijdig en onevenredig in hun nadeel uitvallen, louter omdat deze volledig tegemoetkomen aan de belangen van de Staat.⁶⁴

ExxonMobil en Shell hebben met het Voorstel voldaan aan onderhandelingsverplichting

107. ExxonMobil en Shell verlenen (via NAM) tegen betaling toegang tot de Norg UGS en de Grijskerk UGS aan GasTerra. Hiertoe zijn NAM en GasTerra UGS-dienstenovereenkomsten

⁶² Technische instructies aan de betreffende werkgroepen om te komen tot concrete afspraken ten aanzien van bepaalde punten.

⁶³ MvA VoVo-4, ¶ 4.

⁶⁴ MvA VoVo-4, ¶¶ 6-9 (met verdere verwijzingen).

voor de Norg UGS en de Grijpskerk UGS overeengekomen. De strekking van de passende oplossing is volgens ExxonMobil en Shell beperkt tot het vinden van een derde die doet wat GasTerra thans nog doet, waarbij de bestaande contractuele en operationele structuur van het gasgebouw zoveel mogelijk gehandhaafd dient te blijven. Artikel 2.4 Norg Akkoord bepaalt niet dat de voorwaarden van de UGS-dienstenovereenkomsten opnieuw onderhandeld moeten worden.⁶⁵

108. Het Voorstel biedt hiervoor een praktische oplossing waarbij de huidige voorwaarden en operationele afspraken met betrekking tot het gasgebouw zoveel mogelijk intact blijven. Onder het Voorstel zal GasTerra per 1 april 2026 tot 1 april 2027 een contract met EBN Capital sluiten, waarmee de gasopslagdienst en de voorwaarden waaronder deze door NAM momenteel aan GasTerra worden verleend met betrekking tot het gasgebouw waar mogelijk back-to-back aan EBN Capital worden doorgegeven. ExxonMobil en Shell stellen dat het van belang is de huidige contractuele structuur in stand te houden en de voorwaarden zoveel mogelijk back-to-back door te geven,

Als de Staat niettemin wenst te stellen dat de reikwijdte van een passende oplossing ruimer is en niet alle elementen van het Voorstel stroken met hetgeen waar hij naar eigen zeggen contractueel aanspraak op kan maken, dan kan de Staat daartoe een (tegen)vordering in de bodemprocedure aanhangig maken.⁶⁶

109. ExxonMobil en Shell concluderen uit de vorderingen van de Staat dat toegang tot één gasberging – niet noodzakelijkerwijs beide bergingen – voor hem voldoende is. In geen van zijn vorderingen verzoekt de Staat immers toegang tot zowel de Norg UGS als de Grijpskerk UGS. Het Voorstel, dat voorziet in de inzet van de Grijpskerk UGS, komt dan ook rechtstreeks tegemoet aan de door de Staat zelf geïdentificeerde belangen. De stellingen van de Staat die zien op de leverings- en voorzieningszekerheid slaan wat ExxonMobil en Shell betreft de plank om meerdere redenen mis:⁶⁷

- (a) Het Norg Akkoord had contractueel één specifiek doel: waarborgen dat de sluiting van het Groningengasveld kon plaatsvinden en de leveringszekerheid van L-gas gewaarborgd bleef op de wijze zoals die in maart 2021 werd begrepen. Het knelpunt was onvoldoende conversiecapaciteit in de winter om genoeg L-gas uit H-gas te produceren voor de vraag in koude maanden – niet de beschikbaarheid van H-gas zelf.⁶⁸ De omstandigheden zijn sindsdien fundamenteel gewijzigd door de Russische gascrisis, wat heeft geleid tot Europese regelgeving en een volledig andere reden voor voortzetting van het gebruik van de Norg UGS. Deze nieuwe omstandigheden en het daaruit voortvloeiende H-gasrisico bestonden in maart 2021 niet en worden gereguleerd door publiekrechtelijke regelgeving, niet door het Norg Akkoord. De

⁶⁵ MvA VoVo-4, ¶¶ 11-14.

⁶⁶ MvA VoVo-4, ¶¶ 26-29.

⁶⁷ MvA VoVo-4, ¶¶ 30-38.

⁶⁸ Nota van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat inzake scenario's sluiten Groningenveld, 23 juni 2021 (Productie EV4-05), p. 2.

Grijpskerk UGS is voldoende, nu de conversiefabriek in Zuidbroek operationeel is geworden en voldoende back-up biedt voor het doel van het Norg Akkoord.

- (b) De Staat zelf bevestigde nog in juni 2021, kort na ondertekening van het Norg Akkoord, dat de L-gasleveringszekerheid bij de conversie van de Grijpskerk UGS centraal stond en dat de Grijpskerk UGS de functie van de Norg UGS kan vervangen, waardoor de Norg UGS eerder kan worden beëindigd.⁶⁹
- (c) De Staat zelf heeft geconcludeerd dat Grijpskerk UGS beter is afgestemd op de toekomstige L-gasmarkt dan Norg UGS.⁷⁰
- (d) Het gebruik van de Grijpskerk UGS is voor de Staat financieel aanzienlijk voordeliger dan de inzet van de Norg UGS,

110. Het voorstel reflecteert ook de afspraken tussen Partijen. Nog geen jaar na de ondertekening van het AoH heeft de Staat besloten de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld aanzienlijk te versnellen. ExxonMobil en Shell hebben dit mogelijk gemaakt door de capaciteit van de Norg UGS en de Grijpskerk UGS aan de Staat ter beschikking te stellen. In het Interim Akkoord en het Norg Akkoord zijn de afspraken over de gewijzigde inzet van de Norg UGS en de Grijpskerk UGS vastgelegd. Partijen kwamen overeen de sluiting van de Grijpskerk UGS uit te stellen en deze om te bouwen van een opslag voor H-gas naar een opslag voor L-gas, waardoor de Norg UGS zou kunnen worden gesloten. In het Vaststellingsbesluit Groningenveld 2021-2022⁷¹ erkende de Minister dat de conversie van de Grijpskerk UGS van H-gas- naar L-gasopslag tot gevolg heeft dat de Norg UGS eerder dan voorzien overbodig is als UGS ten behoeve van de L-gasleveringszekerheid en dat NAM dan een winningsplan kan indienen voor de productie van het in de Norg UGS aanwezige kussengas. De conversie van de Grijpskerk UGS bracht aanzienlijke kosten met zich mee voor ExxonMobil, Shell en NAM. Tegelijkertijd kon NAM de Grijpskerk UGS niet leeg produceren en de waarde van het kussengas in de Grijpskerk UGS niet te gelde maken. Deze kosten zouden echter gecompenseerd worden door de mogelijkheid om de Norg UGS leeg te produceren. De Staat was zich volgens ExxonMobil en Shell volledig bewust van de kosten en risico's die met de conversie van de Grijpskerk UGS gepaard gingen en erkende dat, zonder de leegproductie van Norg UGS, er financieel zeer nadelige gevolgen zouden zijn voor ExxonMobil, Shell en NAM. Op 1 september 2023 diende NAM daarop het Winningsplan Norg in bij de Minister. Inmiddels bestrijdt de Staat echter ingestemd te hebben met het vervullen door de Grijpskerk UGS van de functie van de Norg UGS en lijkt de Staat

⁶⁹ Nota van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat inzake scenario's sluiten Groningenveld, 23 juni 2021 (Productie EV4-05), p. 2.

⁷⁰ Strategische sessie Projectdirectie Groningen – Warmte en Ondergrond over Bergingen Norg en Grijpskerk, 15 januari 2021 (Productie EV4-06).

⁷¹ Vaststellingsbesluit Groningenveld 2021-2022 van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van 24 september 2021 (Productie EV4-08), p. 2.

volgens ExxonMobil en Shell ook van plan te zijn zich te verzetten tegen het winnen van het kussengas.⁷²

111. ExxonMobil en Shell concluderen dat zij de inspanningsverplichting tot het vinden van een passende oplossing voor het door GasTerra niet langer kunnen vervullen van bepaalde taken naar behoren zijn nagekomen en een concreet en redelijk Voorstel hebben gedaan voor een passende oplossing. Dit Voorstel sluit aan bij het huidige UGS-dienstencontract en bevat een passende oplossing die aansluit bij de belangen van de Staat en zonder problemen kan worden geaccepteerd en geïmplementeerd. Primair betekent dit dat de Staat geen legitiem belang heeft bij zijn vorderingen en dat deze alle dienen te worden afgewezen. Subsidiair geldt volgens ExxonMobil en Shell dat de huidige stand van de onderhandelingen en het formele Voorstel dat ter tafel ligt, volledig voldoen aan de meest subsidiaire vordering van de Staat.⁷³

Inspanningsverplichting Partijen rechtvaardigt geen toewijzing onderhandelingspositie Staat

112. ExxonMobil en Shell voeren aan dat in de aard van een voorlopige voorziening besloten ligt dat een te treffen voorziening niet verder behoort te gaan dan noodzakelijk. Een te treffen voorziening moet steeds proportioneel zijn, waarin ook subsidiariteit besloten ligt. Als met een minder vergaande voorziening dan gevorderd kan worden volstaan, ligt het voor de hand die minder vergaande maatregel te treffen. Zelfs indien artikel 2.4 Norg Akkoord zou inhouden dat op Partijen een verplichting rust om tot een passende oplossing te komen, strekt die verplichting niet verder dan het oplossen van het specifieke probleem dat voortvloeit uit het feit dat GasTerra haar taken niet langer kan uitoefenen. Artikel 2.4 Norg Akkoord biedt geen algemene herzieningsgrond voor de bestaande afspraken en overeenkomsten tussen Partijen. Daarbij is volgens ExxonMobil en Shell van belang dat het scheidsgerecht niet het mandaat heeft en er geen grond bestaat om voorlopige maatregelen te treffen die verder gaan dan de contractuele verplichtingen van een partij. Artikel 2.4 Norg Akkoord verleent de Staat geen recht – en legt ExxonMobil en Shell geen corresponderende verplichting op – om toegang tot de Norg UGS of de Grijskerk UGS te verkrijgen op voorwaarden die eenzijdig door de Staat worden gedictieerd of door het scheidsgerecht worden opgelegd. Dienovereenkomstig kan het scheidsgerecht geen verplichtingen (op voorlopige basis) afdwingen die ExxonMobil en Shell in eerste instantie niet op zich hebben genomen, en het toewijzen van de primaire of subsidiaire voorziening zoals verzocht door de Staat zou neerkomen op het creëren van nieuwe verplichtingen en voorwaarden waarmee ExxonMobil en Shell nooit hebben ingestemd.⁷⁴
113. ExxonMobil en Shell betogen daarnaast dat het scheidsgerecht niet in de plaats kan treden van Partijen bij het bepalen van contractuele voorwaarden. Het scheidsgerecht zou daarmee in strijd handelen met de contractsvrijheid en het beginsel dat Partijen zelf de inhoud van de tussen hen geldende en mogelijk nog te sluiten overeenkomsten bepalen, daargelaten dat het scheidsgerecht de vereiste technische expertise mist om de voorwaarden te kunnen beoordelen waarvan de Staat verlangt dat die aan NAM worden opgelegd. Het gevolg van toewijzing van Verzoek VoVo-4 zou zijn dat een nieuwe rechtstoestand wordt gecreëerd tussen NAM en EBN Capital in de vorm

⁷² MvA VoVo-4, ¶¶ 39-47.

⁷³ MvA, ¶¶ 48-50.

⁷⁴ MvA VoVo-4, ¶¶ 54-57.

van een nieuwe en specifieke overeenkomst. Ook toewijzing van de meer subsidiaire vordering zou neerkomen op een constitutionele uitspraak. Die vordering houdt immers nog steeds in dat ExxonMobil en Shell NAM moeten bewegen om een nieuwe rechtstoestand te scheppen door een overeenkomst aan te gaan met EBN Capital waarvan de kaders zijn vastgelegd, zij het dat de exacte voorwaarden nog niet vaststaan. Daarnaast komt volgens ExxonMobil en Shell Verzoek VoVo-4 neer op een vordering tot wijziging van de rechtsgevolgen van het Norg Akkoord. Het verzoek strekt ertoe de onderhandelingsverplichting van de Staat, ExxonMobil en Shell van artikel 2.4 Norg Akkoord te vervangen door een resultaatsverplichting voor ExxonMobil en Shell om ervoor zorg te dragen dat NAM toegang verleent tot de Norg UGS of de Grijskerk UGS aan EBN Capital.⁷⁵

114. Verzoek VoVo-4 beoogt volgens ExxonMobil en Shell in feite een volledig nieuw en gedetailleerd dienstencontract tussen NAM en EBN Capital te constitueren. Toewijzing van het verzoek zou een nieuwe rechtstoestand tussen NAM en EBN Capital creëren – met daaruit voortvloeiende nieuwe gedetailleerde rechten en verplichtingen – die thans niet bestaat en waarvoor geen contractuele grondslag is in het Norg Akkoord noch in het AoH. Het verzoek is daarmee in strijd met het karakter van een voorlopige voorziening.⁷⁶

Strijd met karakter voorlopige voorziening en verdergaand dan passende oplossing

115. ExxonMobil en Shell stellen dat de afspraken tussen Partijen in het Norg Akkoord uitsluitend zien op de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld en niet op het bredere energie- of gasbeleid van de Staat.

116. De gevraagde voorziening bevat daarnaast zeer gedetailleerde technische en commerciële voorwaarden die de Staat eenzijdig heeft geformuleerd. Dit miskent dat de verplichting onder artikel 2.4 Norg Akkoord om tot een passende oplossing te komen een discussie tussen de Partijen vergt over niets meer dan dat van 1 april 2026 tot 30 september 2027 de taken van GasTerra onder artikel 2.3 Norg Akkoord worden overgenomen. De Staat kan die discussie volgens ExxonMobil en Shell niet doorkruisen met een verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen om specifieke en eenzijdige voorwaarden te laten opleggen.⁷⁸

De verzochte voorwaarden zijn niet uitvoerbaar en gevolgen toewijzing zijn disproportioneel

117. ExxonMobil en Shell menen dat de door de Staat voorgestelde voorziening ook om technische en praktische redenen niet toewijsbaar is. De eigenschappen van de Norg UGS maken dat deze gasopslag niet zonder meer geschikt is voor het door de Staat beoogde gebruik als

⁷⁵ MvA VoVo-4, ¶¶ 58-60.

⁷⁶ MvA VoVo-4, ¶ 61.

⁷⁷ MvA VoVo-4, ¶ 63.

⁷⁸ MvA VoVo-4, ¶ 64.

seizoensopslag door een derde. De beoordeling van de technische haalbaarheid en operationele uitvoerbaarheid van de door de Staat voorgestelde voorwaarden vergt bovendien specialistische kennis waarover NAM beschikt, maar niet het scheidsgerecht. Het scheidsgerecht kan die voorwaarden ook niet toetsen in het kader van een voorlopige voorziening. ExxonMobil en Shell wijzen daarbij bij wijze van voorbeeld op de volgende complicaties:⁷⁹

- (a) De voorgestelde tarieven sluiten niet aan op de werkelijke kosten van de inzet van Norg UGS en zijn onvoldoende onderbouwd, omdat [REDACTED]

[REDACTED]

- (b) De voorgestelde onderhoudsregeling sluit niet aan bij de werking van de Norg UGS, [REDACTED]. Het is niet mogelijk om hiervan bij wijze van een voorlopige voorziening af te wijken.

- (c) De voorgestelde eigendomsregeling wijkt ten nadele van NAM af van de bestaande afspraken en is constitutief van aard. [REDACTED]

De Staat stelt thans een eigendomsregeling voor op grond waarvan een gemeenschap zou ontstaan tussen EBN Capital en NAM, die afwijkt van de bestaande afspraken en een nieuwe rechtstoestand zou creëren die niet kan worden opgelegd in het kader van een voorlopige voorziening.

- (d) De aansprakelijkheidsregeling die de Staat voorstelt, drukt significant zwaarder op NAM dan de regeling in het huidige UGS-dienstencontract. [REDACTED]

⁷⁹ MvA VoVo-4, ¶¶ 68-82.

De operationele bandbreedte waarbinnen de druk, temperatuur en injectie- en productiecapaciteit moeten blijven om defecten aan apparatuur te voorkomen en efficiëntie te waarborgen.

De verzochte voorwaarden zijn niet verenigbaar met het publiekrechtelijke traject bij de ACM

118. De Staat beroept zich volgens Exxon Mobil en Shell ten onrechte op EU-regelgeving die is ingevoerd in reactie op de oorlog in Oekraïne en de gevolgen daarvan voor de leveringszekerheid op de H-gasmarkt. Zo probeert de Staat in het verzoek van dit H-gas probleem een kwestie van L-gasleveringszekerheid te maken. Daarbij komt dat de verzochte voorwaarden niet toewijsbaar zijn omdat die een parallel publiekrechtelijk traject bij de ACM doorkruisen. De Staat neemt zelf het standpunt in dat de ACM bevoegd is te beslissen over toegang tot de opslagcapaciteit in de Norg UGS en de Grijpskerk UGS. De Staat kan dan ook niet worden gevolgd in zijn stelling dat hij dringend een bevel van het scheidsgerecht nodig heeft om ExxonMobil en Shell te dwingen geheel nieuwe voorwaarden voor toegang tot de Norg UGS of de Grijpskerk UGS te aanvaarden, terwijl (i) zij daartoe niet verplicht zijn op grond van het Norg Akkoord of het AoH, en (ii) zelfs de door de Staat aangewezen toezichthouder niet bevoegd zou zijn dergelijke voorwaarden op te leggen.⁸¹
119. De op 3 oktober 2025 gepubliceerde ‘Regeling nadere invulling technische of economische noodzaak derdentoegang gasopslaginstallaties’⁸² geeft nadere invulling aan artikel 18g van de Gaswet met betrekking tot de vraag wanneer het technisch of economisch noodzakelijk is om onderhandelde derdentoegang tot een gasopslaginstallatie te bieden en is van toepassing op seizoensopslagen. De vraag of de Norg UGS en de Grijpskerk UGS al dan niet als zodanige gasopslaginstallaties kwalificeren, is op dit moment inzet van een bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven aanhangige procedure tussen NAM en de ACM. De ACM heeft te kennen gegeven dat die procedure er wat haar betreft niet aan in de weg staat dat op korte termijn een definitieve beslissing zal volgen over de toegang tot Norg UGS en Grijpskerk UGS. De ACM heeft aangegeven dat er geen sprake meer zal zijn van onbenutte opslagcapaciteit in de Norg UGS en de Grijpskerk UGS als de lopende gesprekken tussen ExxonMobil, Shell en de Staat en de overleggen tussen NAM en EBN Capital ertoe leiden dat EBN Capital de opslagcapaciteit gaat benutten vanaf het moment dat GasTerra deze niet langer benut.⁸³
120. Voor het geval dat deze gesprekken niet tot overeenstemming zullen leiden, heeft de ACM op grond van artikel 1b Gaswet een parallel traject gestart om het voor derden mogelijk te maken de capaciteit in de gasopslagen te kunnen gebruiken. De ACM is voornemens NAM daarbij een bindende gedragslijn op te leggen die ziet op het aanbieden aan de markt van onbenutte capaciteit tegen objectieve, transparante en non-discriminatoire voorwaarden. De ACM kiest ervoor om geen specifieke voorwaarden op te leggen.⁸⁴ Het staat partijen vrij om de voorwaarden voor de toegang te onderhandelen, mits aan de bovengenoemde randvoorwaarden

⁸¹ MvA VoVo-4, ¶ 86.

⁸² Regeling van de Minister van Klimaat en Groene Groei van 30 september 2025, nr. WJZ/101291510, houdende regels over de nadere invulling van de technische of economische noodzakelijkheid van derdentoegang tot gasopslaginstallaties, *Stcrt.* 2025, 32914 (Productie EVLA4-18).

⁸³ MvA VoVo-4, ¶¶ 86-91.

⁸⁴ Concept besluit van de ACM die ziet op een bindende gedragslijn NAM – onderhandelde derdentoegang Norg en Grijpskerk van 5 december 2025 (Productie EV4-19).

wordt voldaan. Toewijzing van Verzoek VoVo-4 zou niet alleen de Onderhandelingen, maar ook een parallel publiekrechtelijk traject zou doorkruisen. Bovendien is duidelijk dat de ACM met de bindende gedragslijn niet zover wil gaan als de Staat nu van het scheidsgerecht verlangt.⁸⁵

Slotsom

121. ExxonMobil en Shell stellen te hebben aangetoond dat:⁸⁶

- (a) het scheidsgerecht de instrumenten mist om de gevraagde voorziening te treffen, nu het Verzoek verder gaat dan de onderhandelingsverplichting van artikel 2.4 van het Norg Akkoord, aanstuurt op een constitutief vonnis en de gevorderde voorziening in strijd is met het karakter van een voorlopige voorziening;
- (b) de Onderhandelingen tussen Partijen in een vergevorderd stadium zijn en er concreet zicht is op het bereiken van een passende oplossing nu er een concreet en acceptabel Voorstel op tafel ligt, waardoor toewijzing van het gevorderde voor de uitoefening van de rechten van de Staat niet nodig is;
- (c) de gevraagde voorziening niet uitvoerbaar is, geen recht doet aan de technische realiteit van Norg UGS en de door de Staat voorgestelde voorwaarden onredelijk zijn en ten nadele van NAM afwijken van de bestaande overeenkomsten;
- (d) toewijzing van Verzoek VoVo-4 niet alleen de Onderhandelingen, maar ook een parallel publiekrechtelijk traject bij de ACM zou doorkruisen; en
- (e) toewijzing van Verzoek VoVo-4 zou vooruitlopen op het oordeel in het arbitraal geding ten gronde.

zodat Verzoek VoVo-4 dient te worden afgewezen.

D. De conclusie van ExxonMobil en Shell

122. ExxonMobil en Shell verzoeken het scheidsgerecht daarom bij arbitraal vonnis:⁸⁷

Primair:

Het Verzoek van de Staat niet-ontvankelijk te verklaren, althans af te wijzen.

Subsidiair:

De beslissing op het Verzoek aan te houden tot na afronding van de Onderhandelingen tussen Partijen als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord, althans tot een in goede justitie door het Scheidsgerecht te bepalen datum.

⁸⁵ MvA VoVo-4, ¶¶ 92-94.

⁸⁶ MvA VoVo-4, ¶ 95.

⁸⁷ MvA VoVo-4, ¶ 96.

Meer subsidiair:

De Staat te gebieden het door Shell en ExxonMobil op 13 januari 2026 gedane Voorstel, dat aansluit bij de bestaande overeenkomsten tussen GasTerra en NAM, te aanvaarden, inhoudende dat:

- (a) EBN Capital per 1 april 2026 toegang wordt verschaft tot de capaciteit van Grijpskerk UGS via een onderhuurcontract met GasTerra, waarbij GasTerra de rechten en verplichtingen onder het dienstencontract tussen NAM en GasTerra back-to-back doorgeeft aan EBN Capital;*
- (b) het onderhuurcontract loopt van 1 april 2026 tot 1 april 2027 tegen hetzelfde tarief als in het bestaande dienstencontract tussen NAM en GasTerra;*

een en ander zonder dat aan de voorwaarden in het Voorstel nadere voorwaarden of verplichtingen worden verbonden.

Primair, subsidiair en meer subsidiair:

De Staat te veroordelen in de kosten van deze procedure.

VI. DE OVERWEGINGEN VAN HET SCHEIDSGERECHT

A. Inleiding

Bevoegdheid

- 123. Deze arbitrage is volgens de Arbitrageaanvraag gebaseerd op artikel 7.4 AoH en artikel 5.8 van het Interim Akkoord.⁸⁸
- 124. Artikel 7.4 AoH bepaalt:⁸⁹

Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut ('NAI-Reglement'). Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Deze arbitrageclausule zal de arbitrageclausule in enige bestaande overeenkomst niet vervangen of terzijde stellen. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar kan worden gemaakt behoudens de informatie die door een Partij als bedrijfsvertrouwelijk wordt beschouwd.

⁸⁸ Arbitrageaanvraag, ¶ 213.

⁸⁹ Akkoord op Hoofdpijnen van 25 juni 2018 (Productie VV4-01).

125. Artikel 5.8 Interim Akkoord bepaalt:⁹⁰

Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Interim Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Deze arbitrageclausule zal de arbitrageclausule in enige bestaande overeenkomst niet vervangen of terzijde stellen. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar kan worden gemaakt behoudens de informatie die door een Partij als bedrijfsvertrouwelijk wordt beschouwd.

126. ExxonMobil heeft de bevoegdheid van het scheidsgerecht te oordelen over de door de Staat in het Verzoek VoVo-4 verzochte voorlopige voorzieningen betwist, omdat het Norg Akkoord, waarop de verzochte voorlopige voorzieningen volgens ExxonMobil zouden zijn gebaseerd, niet valt onder bovengenoemde arbitrageovereenkomsten en het scheidsgerecht daarom niet bevoegd is te oordelen over geschillen aangaande het Norg Akkoord. Het scheidsgerecht oordeelde bij arbitraal vonnis van 12 januari 2026 dat het op grond van artikel 7.4 AoH bevoegd is te oordelen over Verzoek VoVo-4, ook voor zover daar mede bepalingen van het Norg Akkoord aan ten grondslag zijn gelegd, althans dat de Staat op basis van de Arbitrageaanvraag en de Memorie van Eis er gerechtvaardigd op mocht vertrouwen dat òf: (i) ook ExxonMobil en Shell ervan uitgingen dat geschillen naar aanleiding van het Norg Akkoord mede onder de reikwijdte van artikel 7.4 AoH en/of artikel 5.8 Interim Akkoord vallen; òf (ii) de Arbitrageaanvraag stilzwijgend mede was gebaseerd op artikel 6.2 Norg Akkoord.⁹¹

127. Artikel 6.2 Norg Akkoord bepaalt:⁹²

Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Norg Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar zal worden gemaakt behoudens bedrijfsvertrouwelijke informatie.

128. Uit het samenstel van deze bepalingen vloeit voort dat de overeengekomen plaats van arbitrage 's-Gravenhage, Nederland is, de arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands en dat het scheidsgerecht zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Op het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord is Nederlands recht van toepassing.⁹³

⁹⁰ Interim Akkoord van 9 september 2019 (Productie VV4-07).

⁹¹ Vonnis Bevoegdheid VoVo-4.

⁹² Norg Akkoord van 8 maart 2021 (Productie VV4-02).

⁹³ Art. 7.2 AoH; art. 5.6 Interim Akkoord; art. 6.1. Norg Akkoord.

129. ExxonMobil en Shell hebben deze arbitrage aanhangig gemaakt door het indienen van de Arbitrageaanvraag op 7 december 2023. Het NAI Arbitragereglement geldend vanaf 1 januari 2015 is daarmee van toepassing.
130. Artikel 35(1) NAI Arbitragereglement bepaalt dat tijdens een aanhangig arbitraal geding ten gronde het scheidsgerecht op verzoek van een der partijen met inachtneming van de bepalingen van dit artikel een met de ingestelde vordering of tegenvordering samenhangende voorlopige voorziening kan treffen.⁹⁴

Indeling analyse

131. Het scheidsgerecht zal hierna in onderdeel B eerst het contractueel kader van de in artikel 2.4 Norg Akkoord bedoelde passende oplossing bespreken. In onderdeel C komt de vraag aan de orde of die passende oplossing betrekking heeft op de Norg UGS of de Grijskerk UGS, gevolgd door een analyse in onderdeel D in hoeverre het Voorstel van ExxonMobil en Shell een passende oplossing vormt. In onderdeel E wordt de strekking van de te treffen voorlopige voorziening ten aanzien van de passende oplossing besproken. Onderdeel F behandelt de relevantie van het door ExxonMobil en Shell ingeroepen publiekrechtelijk kader voor toegang tot de gasopslagen, gevolgd door een conclusie in onderdeel G.

B. Contractueel kader ‘passende oplossing’

132. Uitgangspunt voor de afspraken tussen Partijen is dat in artikel 3.12 AoH – kortweg – is overeengekomen dat: (i) het Norg UGS dienstencontract in stand blijft tot 1 april 2027; en (ii) de Minister de optie heeft het Norg UGS dienstencontract te verlengen tot uiterlijk 1 april 2035,

Voorts kwamen Partijen in artikel 3.14 AoH overeen

Daarnaast kwamen Partijen in artikel 3.15 AoH overeen dat zij op grond van de ramingen van GTS jaarlijks zouden overleggen over de meest efficiënte benutting van de UGS Norg, de PGI Alkmaar en het Groningenveld om te voorkomen dat deze middelen langer worden aangehouden dan noodzakelijk is voor het garanderen van de leveringszekerheid op de laagcalorische markt.

133. In het Interim Akkoord van 9 september 2019 maakten Partijen vervolgens afspraken om een versnelde sluiting van het Groningenveld met inachtneming van de leveringszekerheid mogelijk te maken, onder meer door de UGS Norg te vullen met pseudo G-gas in plaats van gas uit het Groningenveld.⁹⁵ Die afspraken werden ingegeven door het “Finaal advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren” van GTS van 25 juli 2019, waarin GTS voorzag dat de UGS Norg na sluiting van het Groningenveld nodig zou blijven als back-up van de stikstofinstallaties van GTS en het voor de leveringszekerheid noodzakelijk is dat de berging

⁹⁴ De beslissing over de voorlopige voorziening prejudicieert op geen enkele wijze het uiteindelijke oordeel van het scheidsgerecht in het arbitraal geding ten gronde (art. 35(5) NAI Arbitragereglement).

⁹⁵ Art. 2.1 Interim Akkoord.

“zeker tot 2030” open blijft.⁹⁶ In artikel 2.2 Interim Akkoord spraken Partijen daarnaast af dat ExxonMobil en Shell geen onomkeerbare stappen zouden zetten met betrekking tot de sluiting van de (toen nog met H-gas gevulde) Grijpskerk UGS en dat beslissingen over het leegproduceren van Grijpskerk tenminste zouden worden uitgesteld tot na de vaststelling van het capaciteitsafbouwplan voor het Groningenveld.

134. In het Norg Akkoord van 8 maart 2021 werd de in het Interim Akkoord gewijzigde inzet van de Norg UGS tot in ieder geval 30 september 2027 gecontinueerd.⁹⁷ Artikel 2.3 Norg Akkoord bepaalt dat GasTerra tot de beëindiging van haar onderneming zal zorgdragen voor: (i) de inkoop van het voor de productie van pseudo G-gas benodigde H-gas; (ii) gebruik van de Norg UGS zodanig dat de Minister in staat is de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van leveringszekerheid, danwel na sluiting van het Groningenveld het veld met inachtneming van de leveringszekerheid en het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt, blijvend gesloten te houden; (iii) het werkvolume van de Norg UGS op de laatste dag van het betreffende gasjaar gevuld te hebben tot aan de maximale hoeveelheid die is toegestaan op basis van het opslagplan voor de Norg UGS voor zover operationeel mogelijk en voor zover vereist voor de leveringszekerheid; [REDACTED]
135. In artikel 2.4 Norg Akkoord spraken de Staat, Shell en ExxonMobil af dat zij zich naar beste vermogen zullen inspannen om tot een passende oplossing te komen voor het feit dat GasTerra de taken als genoemd onder artikel 2.3 niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027. Ook bepaalden Partijen in artikel 2.5 Norg Akkoord af dat zij nadere afspraken zouden maken over [REDACTED]
136. Het scheidsgerecht stelt vast dat uit de tekst van het Norg Akkoord volgt dat de passende oplossing als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord ziet op een passende oplossing voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van haar taken als genoemd in artikel 2.3 voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden (het met ingang van het gasjaar 2019/2020 tot en met 30 september 2027 op andere wijze gebruik maken van de Norg UGS door die te vullen met pseudo G-gas, waardoor de gaswinning uit het Groningenveld eerder kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid).
137. De Staat stelt dat uit artikel 3.12 AoH in samenhang met artikel 2.1 Norg Akkoord voortvloeit dat de Staat in ieder geval voor de periode waarvoor hij een voorlopige voorziening vordert (1 april 2026 tot 1 april 2027) een ongeclausuleerd recht op toegang tot de Norg UGS heeft.⁹⁹ De in artikel 2.4 Norg Akkoord bedoelde passende oplossing ziet daarbij volgens de Staat dan ook

⁹⁶ GTS, ‘Finaal advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren’ van 25 juli 2019 (Productie VV4-12), p. 12.

⁹⁷ Art. 2.1 Norg Akkoord.

⁹⁸ Art. 2.3 Norg Akkoord.

⁹⁹ Pleitnota VoVo-4 Staat, ¶ 2.8.

onverkort op het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS.

138. ExxonMobil en Shell stellen daar in de kern tegenover dat zij de op hen rustende verplichting uit hoofde van artikel 2.4 Norg Akkoord naar behoren zijn nagekomen met het Voorstel van 13 januari 2026 voor toegang tot de Grijpskerk UGS.¹⁰⁰ Het Voorstel reflecteert volgens ExxonMobil en Shell de afspraken tussen Partijen.
139. Het scheidsgerecht constateert dat ExxonMobil en Shell niet duidelijk hebben gemaakt wat in hun visie de op hen rustende verplichting uit hoofde van artikel 2.4 Norg Akkoord nu precies inhoudt. Enerzijds lijken ExxonMobil en Shell het standpunt in te nemen dat de in artikel 2.4 Norg Akkoord bedoelde passende oplossing ziet op het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 genoemde taken met betrekking tot de Grijpskerk UGS (en dat waar in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 Norg Akkoord “Norg UGS” staat dit door “Grijpskerk UGS” is vervangen). Anderzijds lijken ExxonMobil en Shell te betogen dat het Voorstel met betrekking tot de Grijpskerk UGS een passende oplossing biedt voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS.
140. Het scheidsgerecht zal eerst bespreken in hoeverre ExxonMobil en Shell kunnen worden gevolgd in hun standpunt dat partijen, in afwijking van de tekst van de overeenkomsten, zijn overeengekomen dat de in artikel 2.4 Norg Akkoord bedoelde passende oplossing ziet op het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 genoemde taken met betrekking tot de Grijpskerk UGS voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden.

C. Passende oplossing met betrekking tot de Norg UGS of de Grijpskerk UGS

141. Het betoog van ExxonMobil en Shell komt erop neer dat nadere finale afspraken zijn gemaakt in het kader van het overleg te goeder trouw ingevolge artikel 2.5 Norg Akkoord

[REDACTED]

Als onderdeel van deze nadere finale afspraken zouden partijen overeen zijn gekomen de sluiting van de Grijpskerk UGS uit te stellen en deze om te bouwen van een opslag voor H-gas naar een opslag voor L-gas, om zo vervroegde sluiting van de Norg UGS mogelijk te maken.¹⁰¹ In het Vaststellingsbesluit Groningenveld 2021-2022 van 24 september 2021¹⁰² zou de Minister hebben erkend dat de conversie van de Grijpskerk UGS van H-gas- naar L-gasopslag tot gevolg heeft dat de Norg UGS eerder dan voorzien overbodig is als UGS ten behoeve van de in het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord bedoelde L-gasleveringszekerheid en dat NAM gerechtigd zal zijn een winningsplan in te dienen voor de productie van het in Norg UGS aanwezige kussengas.¹⁰³ ExxonMobil, Shell en NAM hebben vervolgens uitvoering gegeven aan de resultaten van de gesprekken en overleggen met de Staat

¹⁰⁰ MvA VoVo-4, ¶ 48.

¹⁰¹ MvA VoVo-4, ¶ 42.

¹⁰² Productie EV4-08.

¹⁰³ MvA VoVo-4, ¶ 43.

voor de conversie van de Grijskerk UGS door het indienen van het opslagplan voor de Grijskerk UGS, de kosten van de conversie voor hun rekening te nemen (te compenseren door eerdere leegproductie van de Norg UGS) en het indienen van het Winningsplan Norg.¹⁰⁴

142. De Staat stelt daar tegenover dat geen andere of nadere afspraak is gemaakt dan die in artikel 2.5 Norg Akkoord, namelijk de afspraak om te goeder trouw te overleggen om te komen tot nadere finale afspraken ten aanzien van het AoH, [REDACTED]. Die nadere finale afspraken zijn (nog) niet gemaakt. Dat kan ook niet volgens de Staat, omdat de Norg UGS nog steeds cruciaal is voor de leveringszekerheid. De Staat stelt dat hij onverkort recht heeft op toegang tot de Norg UGS conform artikel 3.12 AoH en artikel 2.1 Norg Akkoord, waarvoor hij EUR 10,7 miljard betaald heeft.¹⁰⁶
143. Het scheidsgerecht oordeelt als volgt.
144. Partijen zijn het erover eens dat het overleg als bedoeld in artikel 2.5 Norg Akkoord mede gericht is op het komen tot nadere finale afspraken ten aanzien van [REDACTED]. ExxonMobil en Shell menen dat dergelijke nadere afspraken zijn gemaakt, de Staat meent van niet.
145. Naar het voorlopig oordeel van het scheidsgerecht is met betrekking tot de voor deze VoVo-4 relevante periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 van de door ExxonMobil en Shell gestelde nadere afspraken onvoldoende gebleken.
146. Ten eerste voorziet het Norg Akkoord in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 in een andere wijze van gebruik van de Norg UGS met ingang van gasjaar 2019/2020 tot en met 30 september 2027. Voor die gewijzigde inzet betaalt de Staat over die periode een marktconforme vergoeding aan NAM. In de Overeenkomst Vaststelling Vergoeding Norg van 8 maart 2021¹⁰⁷ zijn tussen Partijen afspraken gemaakt over de vaststelling van de marktconforme vergoeding door een arbitragepanel en over de wijze van betaling van de jaarlijks verschuldigde vergoeding. Indien de verplichtingen voortvloeiend uit artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 Norg Akkoord daadwerkelijk – op enig niet nader door ExxonMobil en Shell gedefinieerd moment nadat de voor L-gas aangepaste UGS Grijskerk operationeel zou zijn geworden – zouden zijn “overgegaan” op de UGS Grijskerk, zou dat hebben moeten leiden tot aanpassing van de (elementen van) de marktconforme vergoeding, gezien de verschillende eigenschappen van de beide gasopslagen (waaronder een aanzienlijk verschil in capaciteit). Daarover is niets gesteld of gebleken. Het scheidsgerecht begrijpt uit de stellingen van de Staat dat de voor de periode tot en met 30 september 2027 verschuldigde vergoedingen vastgesteld conform de Overeenkomst Vaststelling Vergoedingen Norg gewoon in rekening zijn gebracht.

¹⁰⁴ MvA VoVo-4, ¶¶ 44-46.

¹⁰⁵ Pleitnota VoVo-4 Staat, ¶ 2.10.

¹⁰⁶ Pleitnota VoVo-4 Staat, ¶¶ 1.5 en 5.1.

¹⁰⁷ Bijlage 1 bij het Norg Akkoord (Productie VV4-02).

147. Ten tweede is het enige concrete document dat ExxonMobil en Shell benoemen ter ondersteuning van hun stellingen over de gemaakte afspraken het Vaststellingsbesluit Groningenveld 2021-2022 van 24 september 2021, waarin de Minister schrijft:¹⁰⁸

Door UGS Grijpskerk in te zetten om het Groningen gasveld sneller te sluiten blijft de opslag langer nodig dan eerder door NAM was voorzien. UGS Norg wordt daarentegen mogelijk eerder dan voorzien overbodig als opslag ten behoeve van leveringszekerheid in de markt voor laagcalorisch gas. Op dat moment kan NAM, als eigenaar van de opslag, overwegen om een winningsplan in te dienen voor de productie van het in de opslag aanwezige kussengas.

Het scheidsgerecht ziet daar, anders dan ExxonMobil en Shell, geen erkenning in dat de conversie van de Grijpskerk UGS van H-gas- naar L-gasopslag tot gevolg heeft dat de UGS functie van de Norg UGS is overgenomen door de Grijpskerk UGS. De Minister schrijft niet meer dan dat de Norg UGS *mogelijk* eerder dan voorzien overbodig wordt. Bovendien was ten tijde van het Vaststellingsbesluit via de optie van artikel 3.12 AoH nog steeds voorzien dat de UGS Norg tot 2035 beschikbaar was als gasberging en had de Staat via het Norg Akkoord tot in ieder geval 1 september 2027 toegang tot de UGS Norg bedongen. Zonder nadere toelichting, die ontbreekt, ziet het scheidsgerecht niet in dat ExxonMobil en Shell op grond van het Vaststellingsbesluit erop mochten vertrouwen dat de UGS Norg al vóór de voor deze VoVo-4 relevante periode overbodig zou zijn als gasopslag.¹⁰⁹

148. De door ExxonMobil en Shell gestelde nadere afspraken blijken naar het voorlopig oordeel van het scheidsgerecht evenmin uit het uitvoering geven door ExxonMobil, Shell en NAM aan de resultaten van de gesprekken en overleggen met de Staat voor de conversie van de Grijpskerk UGS door het indienen van het opslagplan, de kosten van de conversie voor hun rekening te nemen (te compenseren door eerdere leegproductie van de Norg UGS) en het indienen van het Winningsplan Norg. Het indienen van een opslagplan was een rechtstreekse en noodzakelijke voorwaarde voor de conversie. Daaruit kan het scheidsgerecht niet afleiden dat is afgesproken om de Grijpskerk UGS in te zetten in plaats van de Norg UGS. Zonder inzicht in de financiële afspraken over de conversie en exploitatie van de Grijpskerk UGS kan het scheidsgerecht geen conclusies trekken uit wie welke kosten van de conversie heeft gedragen en welke nadere afspraken daardoor bevestigd zouden worden. Ten aanzien van de eerdere leegproductie van de Norg UGS merkt het scheidsgerecht op dat ExxonMobil en Shell ten onrechte geen aandacht besteden aan het feit dat in de Norg UGS driemaal zoveel kussengas zit als in de Grijpskerk UGS.¹¹⁰ Het eerder dan 2035 realiseren van de opbrengst van veel meer kussengas in de Norg UGS, ook al is dat (ver) na 2027, weegt daarmee op het eerste gezicht ruimschoots op tegen het nog niet kunnen winnen van het kussengas in de UGS Grijpskerk na een sluiting van deze

¹⁰⁸ Vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022 van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat van 24 september 2021 (Productie EV4-08), p. 2.

¹⁰⁹ ExxonMobil en Shell kunnen dat vertrouwen ook niet ontlelen aan een interne presentatie van de Projectdirectie Groningen aan de Minister van 15 januari 2021 (Productie EV4-06) en aan een ambtelijke nota aan de Minister van 23 juni 2021 (Productie EV4-05). Gesteld noch gebleken is dat deze interne stukken toentertijd aan hen bekend waren (vgl. Verzoek VoVo-4, ¶ 5.2.9 en voetnoot 102).

¹¹⁰ Nota van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat inzake scenario's sluiten Groningenveld, 23 juni 2021 (Productie EV4-05), p. 5.

gasopslag in 2021. Ten slotte volgt ook niet uit de indiening van het Winningsplan Norg dat de door ExxonMobil en Shell gestelde afspraken zijn gemaakt. In de hiervoor geciteerde passage uit het Vaststellingsbesluit zegt de Minister slechts dat NAM de indiening van een winningsplan met betrekking tot het kussengas van de Norg UGS “*kan overwegen*”. De indiening van het Winningsplan lijkt dus meer voort te komen uit een wens van NAM tot leegproduceren van de UGS Norg dan een afspraak met de Staat.

149. Ten slotte zijn ExxonMobil en Shell in de ogen van het scheidsgerecht te vaag gebleven in de duiding wat de gestelde afspraken nu precies behelzen in het contractuele kader van het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord. Aangezien ExxonMobil en Shell zich op deze afspreken beroepen, is het aan hen om aan te geven hoe de afspraken moeten worden gezien binnen het geldende contractuele kader. Hetgeen zij dienaangaande hebben aangevoerd is naar het voorlopig oordeel van het scheidsgerecht onvoldoende concreet.
150. Op basis van bovenstaande overwegingen komt het scheidsgerecht met betrekking tot de voor deze VoVo-4 relevante periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 tot het voorlopig oordeel dat de passende oplossing als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord een passende oplossing moet zijn voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van haar taken *met gebruikmaking van de Norg UGS*.
151. Het scheidsgerecht zal hierna bespreken of het Voorstel met betrekking tot de Grijpskerk UGS niettemin een passende oplossing biedt voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 Norg Akkoord genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS.

D. Het Voorstel passende oplossing voor de Norg UGS?

152. ExxonMobil en Shell voeren aan dat het Voorstel een passende oplossing is, die het minst ingrijpt in de structuur van het gasgebouw en aansluit aan bij de logistieke en economische belangen van de Staat.¹¹¹ Partijen zijn reeds geruime tijd in gesprek over de voorwaarden waaronder EBN – of een aan EBN gelieerde entiteit – toegang zou kunnen worden verleend tot de gasopslagen voor de periode april 2026 tot en met maart 2027. Op initiatief van Partijen zijn technische werkgroepen op het niveau van NAM, EBN en – inmiddels ook – [REDACTED] opgericht die actief bezig zijn met het uitwerken van de contractuele en operationele aspecten van een oplossing voor het wegvallen van GasTerra. De onderhandelingen tussen Partijen zijn begin november 2025 in een stroomversnelling geraakt en zijn erin uitgemond dat ExxonMobil en Shell op 13 januari 2026 een concreet Voorstel hebben gedaan voor toegang tot de Grijpskerk UGS. Het Voorstel houdt in dat GasTerra de gasopslagdienst via een *sub-lease* zal gaan leveren aan EBN Capital tegen het huidige tarief en tegen de huidige voorwaarden.¹¹²
153. Het Voorstel sluit volgens ExxonMobil en Shell aan bij de belangen van de Staat en het Verzoek VoVo-4. Uit het verzoek blijkt immers dat toegang tot één gasberging voor de Staat voldoende is. Het doel van het Norg Akkoord was bovendien te waarborgen dat de sluiting van het Groningenveld kon plaatsvinden en de leveringszekerheid van L-gas gewaarborgd bleef op de

¹¹¹ MvA VoVo-4, ¶ 4.

¹¹² MvA VoVo-4, ¶¶ 15-20.

wijze zoals die in maart 2021 werd begrepen. Het nadien door de Russische gascrisis veroorzaakte probleem dat het belangrijk is om eigen H-gas voorraden aan te houden valt buiten de reikwijdte van het Norg Akkoord. De Grijpskerk UGS is voldoende, nu de conversiefabriek in Zuidbroek operationeel is geworden en voldoende back-up biedt voor het doel van het Norg Akkoord. Ten tijde van het sluiten van het Norg Akkoord heeft de Staat ook herhaaldelijk bevestigd dat de inzet van Grijpskerk UGS in zijn strategisch en economisch belang is. Het doel van het Norg Akkoord was om de sluiting van het Groningenveld mogelijk te maken en de leveringszekerheid van L-gas te waarborgen op de wijze zoals die in maart 2021 werd begrepen, te weten voldoende conversiecapaciteit in de winter om genoeg L-gas uit H-gas te produceren voor de vraag in koude maanden. De Staat zelf bevestigde in 2021 dat de Grijpskerk UGS de functie van de Norg UGS kan vervangen, dat Norg na 2025 te groot zou zijn en dat na de conversie van de Grijpskerk UGS de Norg UGS snel niet meer volledig nodig zou zijn. Ten slotte zou het gebruik van de Grijpskerk UGS voor de Staat financieel aanzienlijk voordeliger zijn dan de inzet van de Norg UGS.¹¹³

154. De Staat meent dat hij geen genoegen hoeft te nemen met het Voorstel, omdat hij een contractueel recht van toegang tot de Norg UGS heeft en de toegang tot de Norg UGS ook nodig is met het oog op de L-gas leveringszekerheid.
155. Het scheidsgerecht stelt voorop dat in het kader van dit Verzoek VoVo-4 niet de vraag voorligt [REDACTED] maar de meer concrete vraag of gedurende het gasjaar 2026/2027 (1 april 2026 tot 1 april 2027) het leveren van gasopslagdiensten in de Grijpskerk UGS als voorzien in het Voorstel een passende oplossing biedt voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 Norg Akkoord genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS.
156. Het staat vast dat Partijen in overleg zijn gegaan over het gebruik van zowel de Grijpskerk UGS als de Norg UGS voor het gasjaar 2026/2027. Uit de overgelegde draft term sheets van 22 augustus 2025 voor een Grijpskerk Service Agreement¹¹⁴ en voor een Norg Service Agreement¹¹⁵ blijkt dat uitgangspunt was dat NAM voor beide bergingen met een nieuwe ‘Incoming Contract Party’ zou contracteren voor de het gasjaar 2026/2027. Op dat moment werd kennelijk nog geen *sub-lease* structuur beoogd. De term sheets bevatten naar zeggen van ExxonMobil en Shell de commerciële voorwaarden voor “*de contractuele en operationele aspecten van de Passende Oplossing*.”¹¹⁶ Het begrip ‘Passende Oplossing’ wordt door ExxonMobil en Shell gedefinieerd als “*een passende oplossing voor het feit dat [GasTerra] haar taken niet kan uitvoeren tot en met 30 september 2027 als bedoeld in artikel 2.4 van het Norg Akkoord*.”¹¹⁷
157. Het is het scheidsgerecht niet duidelijk geworden hoe het feit dat GasTerra haar taken als genoemd onder artikel 2.3 Norg Akkoord (welke taken volgens artikel 2.3 dienden voor het in

¹¹³ MvA VoVo-4, ¶¶ 30-38.

¹¹⁴ Draft Termsheet Norg Service Agreement (Productie VV4-57).

¹¹⁵ Draft Termsheet Grijpskerk Service Agreement (Productie VV4-58).

¹¹⁶ MvA VoVo-4, ¶ 18.

¹¹⁷ MvA VoVo-4, ¶ 2.

artikel 2.1 genoemde doel van het gebruik van de Norg UGS als berging voor pseudo G-gas) niet tot en met 30 september 2027 kan uitvoeren aanvankelijk zou moeten worden opgelost door [REDACTED]. In ieder geval is deze insteek moeilijk te verenigen met de thans door ExxonMobil en Shell ingenomen positie dat het Voorstel ten aanzien van alleen de UGS Grijskerk de door hen gedefinieerde ‘Passende Oplossing’ zou behelzen.

158. Het argument van ExxonMobil en Shell dat het Voorstel ten aanzien van alleen de UGS Grijskerk een passende oplossing zou zijn omdat uit het verzoek blijkt dat toegang tot één gasberging voor de Staat voldoende is, overtuigt het scheidsgerecht niet. Uit Verzoek VoVo-4 blijkt dat de Staat zich baseert op de afspraken over de UGS Norg in artikel 2.4 Norg Akkoord in samenhang met artikel 3.12 AoH. Het scheidsgerecht begrijpt dat de Staat, in het licht van de stelling van ExxonMobil en Shell dat die bepalingen niet langer op de UGS Norg maar op de UGS Grijskerk zouden zien en het scheidsgerecht dat standpunt van ExxonMobil en Shell zou volgen, subsidiair verzoekt de verzochte voorzieningen ten minste ten aanzien van de UGS Grijskerk te geven.¹¹⁸ De contractuele grondslag van de verzoeken van de Staat laat niet toe gelijktijdig zowel ten aanzien van de UGS Norg als ten aanzien van de UGS Grijskerk een voorziening te verzoeken.
159. Hetzelfde geldt voor het argument dat het gebruik van de Grijskerk UGS voor de Staat financieel aanzienlijk voordeliger zou zijn dan de inzet van de Norg UGS, omdat toegang tot de Norg UGS zou leiden tot uitstel van de productie van het daarin aanwezige kussengas. Indien de Norg UGS nodig blijkt als berging ten behoeve van de L-gas leveringszekerheid is winning van het daarin aanwezige kussengas niet aan de orde.
160. ExxonMobil en Shell hebben uitgebreid betoogd dat de passende oplossing beperkt moet zijn tot een oplossing die de leveringszekerheid van L-gas voldoende waarborgt, maar die los staat van het nadien door de Russische gascrisis ontstane belang om eigen H-gas voorraden aan te houden. Het is het scheidsgerecht tijdens de mondelinge behandeling niet geheel duidelijk geworden hoe het door ExxonMobil en Shell bepleite onderscheid gemaakt zou moeten worden. Het scheidsgerecht neemt voorlopig tot uitgangspunt dat een passende oplossing moet voorzien in het wegvallen van GasTerra op een zodanige wijze dat de leveringszekerheid wordt gewaarborgd door het vullen van (een van) de L-gasopslagen. Wat de bedreigingen voor die leveringszekerheid zijn, en of die bedreigingen zijn toegenomen na de oorlog in Oekraïne, acht het scheidsgerecht vooralsnog niet van belang voor zijn oordeel in deze VoVo-4. Het is daarmee aan ExxonMobil en Shell om voldoende aannemelijk te maken dat gedurende het gasjaar 2026/2027 de Norg UGS niet meer nodig is, omdat de UGS Grijskerk voldoende back-up biedt voor het doel van het Norg Akkoord.
161. De verwijzing van ExxonMobil en Shell in dit verband naar een interne presentatie van de Projectdirectie Groningen aan de Minister van 15 januari 2021 en een ambtelijke nota aan de Minister van 23 juni 2021 overtuigt het scheidsgerecht niet. In ambtelijke informatieverstrekking of advisering uit 2021 geuite verwachtingen vormen geen sluitende

¹¹⁸ Verzoek VoVo-4, ¶ 6.7.

bevestiging dat vijf jaar later de Norg UGS niet meer nodig zou zijn. Uit de interne presentatie blijkt bovendien dat toen verwacht werd dat bij ombouw van de Grijpskerk UGS de opslag in de Norg UGS “*enkele jaren*” na 2022 zou eindigen, maar dat eerste analyses over de timing nog moesten plaatsvinden.¹¹⁹ In de ambtelijke nota wordt gesteld dat “*GTS heeft aangegeven dat door de inzet van Grijpskerk als opslag voor laagcalorisch gas de robuustheid van het L-gassysteem significant toeneemt*” en dat na de conversie van de Grijpskerk UGS de opslagfunctie van de Norg UGS eerder kan worden beëindigd.¹²⁰ In dezelfde notitie wordt echter ook aangegeven dat op grond van het Norg Akkoord de Norg UGS beschikbaar blijft tot 2027 tegen de op dat moment geldende tarieven.¹²¹ Uit geen van de stukken blijkt voldoende duidelijk dat met de ingebruikneming van de UGS Grijpskerk als L-gas berging, de Norg UGS gedurende het gasjaar 2026/2027 in de visie van de Staat niet meer nodig is, daargelaten dat verwachtingen uit 2021 niet noodzakelijkerwijs bepalend zijn voor de daadwerkelijk situatie meer dan vijf jaar later.

162. De ramingen van GTS spelen een centrale rol bij de afbouw van de winning uit het Groningenveld met behoud van leveringszekerheid.¹²² Uit het ‘Overzicht leveringszekerheid voor gasjaar 2026/2027’¹²³ blijkt dat GTS aan het begin van de winter 2026/2027 een minimale vulgraad van de seizoensgasopslagen (Bergermeer, Norg, Grijpskerk en de PGI Alkmaar) van 115 TWh adviseert. Het volume van 115 TWh is als volgt opgebouwd: (i) 57,1 TWh ten behoeve van Nederlandse afnemers; (ii) 8,3 TWh ten behoeve van de export van L-gas naar Duitsland en Frankrijk; en (iii) 49,4 TWh ten behoeve van de import en doorvoer van H-gas.¹²⁴
163. Uit hetzelfde rapport blijkt dat het volume dat de L-gas opslagen kunnen bergen 88,7 TWh bedraagt, bestaande uit 59,3 TWh voor Norg, 24,4 TWh voor Grijpskerk en 5,0 TWh voor Alkmaar. Ten aanzien van de UGS Grijpskerk geeft GTS aan dat circa 15 TWh inzetbaar is in het L-gas systeem met de maximale capaciteit en dat het resterend werkgasvolume een afwijkende kwaliteit heeft en daardoor in een separaat deelsysteem moet worden ingevoerd waardoor de inzetbare capaciteit beperkt is.¹²⁵ Indien de L-gas cavernes worden meegeteld – hoewel hun aandeel in het leveren van additioneel wintervolume beperkt is volgens GTS – is de maximale bijdrage van de L-gas cavernes beperkt tot 10 TWh.¹²⁶ In totaal levert dat exclusief de UGS Norg een berging qua werkgasvolume voor L-gas op van maximaal 39,4 TWh en, indien de reserve van GTS ten aanzien van de inzet van de UGS Grijpskerk in ogenschouw wordt genomen, van 30 TWh.
164. Qua minimale vulgraad staat daar volgens GTS tegenover 115 TWh, waarvan 8,3 TWh ten behoeve van de export van L-gas naar Duitsland en Frankrijk en 57,1 TWh ten behoeve van

¹¹⁹ Strategische sessie Projectdirectie Groningen – Warmte en Ondergrond over Bergingen Norg en Grijpskerk, 15 januari 2021 (Productie EV4-06), sheets 16-17.

¹²⁰ Nota van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat inzake scenario's sluiten Groningenveld van 23 juni 2021 (Productie EV4-05), p. 2.

¹²¹ Productie EV4-05, p. 4.

¹²² Vgl. art. 3.9 AoH.

¹²³ Productie VV4-24, bijlage bij de brief 'Overzicht leveringszekerheid voor gasjaar 2026/2027' van GTS aan de Minister van 12 september 2025 (Productie VV4-30).

¹²⁴ Productie VV4-24, p. 44.

¹²⁵ Productie VV4-24, p. 37.

¹²⁶ Productie VV4-24, pp. 38 en 45.

Nederlandse afnemers. Het resterende deel betreft import en doorvoer van H-gas. Het is uit het overzicht van GTS niet duidelijk of de 57,1 TWh ten behoeve van Nederlandse afnemers alleen L-gas of ook H-gas betreft. Indien ervan wordt uitgegaan dat de totale behoefte van Nederlandse afnemers aan L-gas en H-gas betreft, blijkt uit figuur 13 van het rapport, die onder meer de verwachte vraag in 2026/2027 weergeeft, dat in een normaal jaar qua temperatuur het aandeel L-gas voor de Nederlandse afnemers circa 61% L-gas betreft en in een koud jaar 65%.¹²⁷ Voor het waarborgen van voldoende leveringszekerheid moet worden uitgegaan van een koud jaar. Dan zou de minimale vulling voor L-gas $0,65 \times 57,1 + 8,3 = 45,4$ TWh bedragen. Die vulling lijkt vooralsnog niet te kunnen worden bereikt met het werkgasvolume van maximaal 39,4 TWh voor alleen Grijskerk (ervan uitgaande dat die berging voor de maximale 24,4 TWh volledig inzetbaar is, wat als het gaat om het waarborgen van leveringszekerheid geen verantwoorde aanname lijkt), Alkmaar en de L-gas cavernes (ervan uitgaande dat die volledig inzetbaar zouden zijn).

165. Het scheidsgerecht vindt bevestiging van voorgaande analyse in de conclusie van GTS over de inzet van de L-gasopslagen in het ‘Overzicht leveringszekerheid voor gasjaar 2026/2027’.¹²⁸

Binnen de zichttermijn van dit overzicht leveringszekerheid zijn alle L-gasbergingen in een gemiddelde of koude winter volledig inzetbaar voor alle beschreven varianten. Hierbij is rekening gehouden met de huidige en toekomstige productie van L-gas uit kleine velden en met de operationele minimumflow van de stikstofinstallaties.

166. Tijdens de mondelinge behandeling heeft het scheidsgerecht aan ExxonMobil en Shell de vraag voorgelegd waaruit blijkt dat het Voorstel voldoende is om de L-gas leveringszekerheid te waarborgen.¹²⁹ Daarop volgde qua antwoord alleen een verwijzing naar de veronderstelling in 2021 dat vanaf 2025 de UGS Norg niet meer nodig zou zijn en dat het aan de Staat zou zijn uit te leggen waarom het Voorstel niet passend zou zijn.¹³⁰
167. Het scheidsgerecht oordeelt op grond van het voorgaande dat ExxonMobil en Shell er in het kader van deze voorlopige voorziening vooralsnog niet in zijn geslaagd voldoende aannemelijk te maken dat gedurende het gasjaar 2026/2027 de Norg UGS niet meer nodig is, omdat de UGS Grijskerk voldoende back-up biedt voor het doel van het Norg Akkoord.
168. Dat leidt het scheidsgerecht tot de conclusie dat vooralsnog niet is gebleken dat het Voorstel met betrekking tot de Grijskerk UGS een passende oplossing biedt voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 Norg Akkoord genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS.

¹²⁷ Productie VV4-24, p. 40, laat zien dat de verwachte vraag in 2026/2027 voor een jaar met normale temperaturen 154 TWh bedraagt voor ‘Distribution (G-gas)’, 33 TWh voor ‘Industry & Power (G-gas)’ en 119 TWh voor ‘Industry & Power (H-gas)’. Indien voor de opslagcapaciteit wordt uitgegaan van de vraagverhouding, komt dit neer op $(154 + 33) / (154 + 33 + 119) = 0,61$, dus 61 %. Voor de verwachte vraag in een koud jaar leidt dezelfde berekening tot $(185 + 35) / (185 + 35 + 120) = 0,65$, dus 65%.

¹²⁸ Productie VV4-24, p. 48.

¹²⁹ Transcript, 2399-2405.

¹³⁰ Transcript, 2406-2432.

169. Het scheidsgerecht zal vervolgens bespreken in hoeverre de door de Staat verzochte tijdelijke voorzieningen voor het gasjaar 2026/2027 ten aanzien van de Norg UGS wel toewijsbaar zijn als passende oplossing voor die periode.

E. Strekking van de voorlopige voorziening ten aanzien van de passende oplossing

170. De Staat stelt dat hij recht heeft op een passende oplossing als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord voor het feit dat GasTerra haar in artikel 2.3 genoemde taken niet zal uitoefenen tot en met 30 september 2027 en dat deze passende oplossing op korte termijn noodzakelijk is. De passende oplossing dient er slechts toe dat een ander dan GasTerra de taken als bedoeld in artikel 2.3 Norg Akkoord uitvoert, voor het doel van artikel 2.1 Norg Akkoord. De gevorderde voorziening komt er, kort gezegd, op neer dat EBN Capital in de periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken van GasTerra onder het Norg Akkoord overneemt tegen de door de Staat geschetste voorwaarden, die in dit geval redelijk zijn.
171. Ten aanzien van het primaire verzoek van de Staat betogen ExxonMobil en Shell dat dit neerkomt op een bevel ervoor zorg te dragen dat NAM zich verbindt tot een door de Staat eenzijdig opgesteld gasopslagdienstencontract. Het gevolg van toewijzing van Verzoek VoVo-4 zou zijn dat een nieuwe rechtstoestand wordt gecreëerd tussen NAM en EBN Capital in de vorm van een nieuwe en specifieke overeenkomst. De opdracht van het scheidsgerecht zou volgens ExxonMobil en Shell niet daartoe strekken. Ook toewijzing van de meer subsidiaire verzoek zou neerkomen op een constitutieve uitspraak, omdat het verzoek immers nog steeds inhoudt dat ExxonMobil en Shell NAM moeten bewegen om een nieuwe rechtstoestand te scheppen door een overeenkomst aan te gaan met EBN Capital waarvan de kaders zijn vastgelegd.
172. Het scheidsgerecht stelt voorop dat het zo mag zijn dat enerzijds artikel 2.4 Norg Akkoord niet voorschrijft wat de daarin genoemde passende oplossing precies moet inhouden, anders dan dat deze moet voorzien in het door GasTerra niet langer kunnen vervullen van bepaalde taken, maar dat anderzijds het ontbreken van een passende oplossing niet in de weg zou mogen staan aan de in artikel 3.12 AoH en artikelen 2.1 en 2.2 Norg Akkoord voorziene toegang tot de UGS Norg. Het scheidsgerecht oordeelt dat zijn opdracht zich wel degelijk uitstrekt tot het treffen van voorlopige voorzieningen om dat contractuele recht tot toegang te waarborgen, waarbij geldt dat een toe te wijzen voorziening niet verder dient te gaan dan nodig. Daarbij is ook van belang dat het scheidsgerecht de vereiste technische expertise ontbeert om in het kader van de verzochte voorlopige voorziening de door de Staat voorgestelde gedetailleerde technische en commerciële voorwaarden adequaat te beoordelen.
173. Tussen Partijen staat niet ter discussie dat de afspraak in artikel 2.4 Norg Akkoord erop is gericht dat een andere partij dan GasTerra moet worden gevonden die toegang krijgt en dat voor die partij voor het gasjaar 2026/2027 EBN Capital moet zijn.
174. De verzochte primaire voorziening komt er volgens de Staat op neer dat EBN Capital in de periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken van GasTerra onder het Norg Akkoord

overneemt tegen voorwaarden die “*in dit geval redelijk zijn*”.¹³¹ Het staat voldoende vast – met name ten aanzien van het te hanteren tarief en de aansprakelijkheidsregeling – dat de door de Staat voorgestelde voorwaarden afwijken van het bestaande UGS-dienstencontract tussen NAM en GasTerra.¹³² Daargelaten de vraag of het scheidsgerecht bevoegd zou zijn in het kader van een voorlopige voorziening concrete contractvoorwaarden op te leggen die afwijken van het bestaande dienstencontract voor de Norg UGS, acht het scheidsgerecht zich in het kader van VoVo-4 onvoldoende geëquipeerd om tot een oordeel te komen of de door de Staat voorgestelde voorwaarden in de gegeven omstandigheden redelijk zijn. Het ligt veeleer voor de hand zoveel als redelijkerwijs mogelijk aan te sluiten bij de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS.

175. Het mag zo zijn dat de positie van GasTerra als 50% eigendom van ExxonMobil en Shell en 50% eigendom van de Staat¹³³ en onderdeel van het gasgebouw een andere is dan die van EBN Capital als 100%-(klein)dochter van de Staat, en dat dat ertoe zou kunnen leiden dat ExxonMobil en Shell ten koste van de Staat in een gunstiger positie komen, maar die gevolgen kunnen echter zo nodig worden geadresseerd in de hoofdzaak in deze arbitrage.
176. ExxonMobil en Shell hebben in het kader van de gesprekken over een passende oplossing voorgesteld EBN Capital toegang te verlenen via onderhuurcontracten (*sub-lease*), waarmee de gasopslagdienst onder de voorwaarden waaronder deze door NAM momenteel aan GasTerra wordt verleend waar mogelijk *back-to-back* aan EBN Capital wordt doorgegeven. De Staat voert daartegen aan dat dit geen rechtstreekse aanspraak van EBN Capital op NAM creëert. Het zou een onwerkbare situatie zijn indien EBN Capital NAM uitsluitend via GasTerra zou kunnen aanspreken.¹³⁴
177. Het lijkt het scheidsgerecht qua passende oplossing inderdaad het meest voor de hand te liggen om EBN Capital de positie van GasTerra tegenover NAM over te laten nemen. Uit de overgelegde term sheets blijkt dat Partijen daarover ook concreet hebben gesproken. De door ExxonMobil en Shell voorgestelde – kennelijk in een latere fase aan de orde gekomen – onderhuurconstructie komt erop neer dat GasTerra de taken als genoemd in artikel 2.3 Norg Akkoord, die zij zelf niet meer kan uitoefenen, via een derde (EBN Capital) alsnog blijft uitoefenen. Nu GasTerra per 31 oktober 2026 haar commerciële activiteiten beëindigt,¹³⁵ waardoor volgens Partijen een “*oplossing voor het wegvallen van GasTerra*” gevonden moet worden,¹³⁶ vermag het scheidsgerecht niet in te zien waarom EBN Capital niet rechtstreeks, in lijn met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS, de positie van GasTerra jegens NAM kan overnemen. Dit klemmt te meer omdat GasTerra een lege huls wordt en EBN Capital zich in de door ExxonMobil en Shell voorgestelde constructie uitsluitend via die lege huls met NAM zou moeten verstaan.

¹³¹ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.1.2.

¹³² Vgl. Verzoek VoVo-4, ¶ 7.3; MvA VoVo-4, ¶ 4.3; Pleitnota Staat, ¶¶ 4.10-4.17; Pleitnota Eiseressen, sheet 23.

¹³³ De Staat houdt 50% van de aandelen in GasTerra, verdeeld in 10% direct en 40% indirect via EBN.

¹³⁴ Pleitnota Staat, ¶ 4.8.

¹³⁵ Aandeelhoudersbesluit GasTerra van 4 oktober 2019 (Productie VV4-15).

¹³⁶ Verzoek VoVo-4, ¶ 2.5; MvA VoVo-4, ¶ 13.

178. Het scheidsgerecht komt op grond van het voorgaande tot het oordeel dat van ExxonMobil en Shell kan worden gevergd te bewerkstelligen dat NAM als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het relevante vigerende opslagplan, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS, al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Norg UGS in de periode vanaf 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken als bedoeld in artikel 2.3 Norg Akkoord te kunnen uitoefenen.
179. Daartoe dienen ExxonMobil en Shell in voortvarend constructief overleg te treden met de Staat over en, uiterlijk 25 februari 2026, een concreet voorstel te doen aan de Staat voor een contract tussen NAM en EBN Capital dat zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn is met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS. Die termijn is kort, maar het scheidsgerecht acht deze korte termijn gerechtvaardigd in het licht van de noodzaak om tijdig te voorzien in een passende oplossing voor het wegvallen van GasTerra en omdat partijen reeds uitvoerig over een oplossing hebben gesproken en het voorstel dat ExxonMobil en Shell moeten doen de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS als uitgangspunt kan nemen.

F. Relevantie van het publiekrechtelijke kader

180. ExxonMobil en Shell hebben nog aangevoerd dat de verzochte voorwaarden niet toewijsbaar zijn omdat die een parallel publiekrechtelijk traject bij de ACM doorkruisen.¹³⁷
181. In het kader van een informatieverzoek van 6 november 2025 heeft NAM de ACM geïnformeerd over de lopende gesprekken tussen ExxonMobil, Shell en de Staat en de overleggen tussen NAM en EBN Capital over de wijze waarop en de operationele voorwaarden waaronder de contracten tussen NAM en GasTerra aan EBN Capital ter beschikking gesteld kunnen worden. Volgens ExxonMobil en Shell heeft de ACM in dit kader opgemerkt dat er geen sprake meer zal zijn van onbenutte opslagcapaciteit in de Norg UGS als deze overleggen ertoe leiden dat EBN Capital de opslagcapaciteit gaat benutten vanaf het moment dat GasTerra deze niet langer benut. In dat scenario voorziet de ACM geen noodzaak meer tot het nemen van verdere handhavende stappen om de toegang tot de gasopslag te reguleren.¹³⁸
182. Voor het geval dat deze gesprekken niet tot overeenstemming zullen leiden, heeft de ACM op grond van artikel 1b Gaswet een parallel traject gestart om het voor derden mogelijk te maken de capaciteit in de gasopslagen te kunnen gebruiken. De ACM is voornemens NAM daarbij een bindende gedragslijn op te leggen die ziet op het aanbieden aan de markt van onbenutte capaciteit tegen objectieve, transparante en non-discriminatoire voorwaarden.¹³⁹
183. Het scheidsgerecht oordeelt dat de publiekrechtelijke bevoegdheid waarmee toegang kan worden afgedwongen niet in de weg staat aan uitoefening van contractuele bevoegdheden ten aanzien van toegang tot de Norg UGS. De ACM zal haar bevoegdheden immers pas gaan

¹³⁷ MvA VoVo/4, ¶ 86 e.v.

¹³⁸ MvA VoVo/4, ¶ 91.

¹³⁹ Concept besluit van de ACM die ziet op een bindende gedragslijn NAM - onderhandelde derdentoeegang Norg en Grijpskerk van 5 december 2025 (Productie EV4-19).

uitoefenen als EBN Capital de opslagcapaciteit in de Norg UGS niet zal benutten. De toe te wijzen voorlopige voorziening beoogt dat juist te voorkomen.

184. Bovenstaande overwegingen leiden het scheidsgerecht tot de volgende conclusie.

G. Conclusie

185. Het scheidsgerecht komt met betrekking tot de voor deze VoVo-4 relevante periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 tot het voorlopig oordeel dat de passende oplossing als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord ziet op een passende oplossing voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van haar taken als genoemd in artikel 2.3 voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden met betrekking tot de Norg UGS.
186. Het scheidsgerecht oordeelt voorts dat vooralsnog niet is gebleken dat het Voorstel met betrekking tot de Grijskerk UGS een passende oplossing biedt voor het door GasTerra niet kunnen uitoefenen van de onder artikel 2.3 Norg Akkoord genoemde taken met betrekking tot de Norg UGS. Het meer subsidiair door ExxonMobil en Shell verzochte gebod aan de Staat het Voorstel te aanvaarden stuit daaropaf. Het scheidsgerecht acht zich in het kader van VoVo-4 onvoldoende geëquipeerd om tot een oordeel te komen of de door de Staat primair en subsidiair verzochte op te leggen voorwaarden in de gegeven omstandigheden redelijk zijn.
187. Het scheidsgerecht zal om bovenstaande redenen ExxonMobil en Shell gebieden: (i) te bewerkstelligen dat NAM als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het relevante vigerende opslagplan, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS, al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Norg UGS in de periode vanaf 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken als bedoeld in artikel 2.3 Norg Akkoord te kunnen uitoefenen; en (ii) in voortvarend constructief overleg te treden met de Staat over en, uiterlijk 25 februari 2026, een concreet voorstel te doen aan de Staat voor een contract tussen NAM en EBN Capital dat zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn is met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS.
188. Het scheidsgerecht ziet geen reden om, als subsidiair verzocht door ExxonMobil en Shell, de beslissing op Verzoek VoVo-4 aan te houden tot na afronding van de onderhandelingen tussen Partijen als bedoeld in artikel 2.4 Norg Akkoord. Bovenstaand gebod strekt er immers juist toe richting te geven aan die onderhandelingen.
189. Het scheidsgerecht acht het niet zinvol om, als verzocht door de Staat, ExxonMobil en Shell te gebieden, tezamen met de Staat, het scheidsgerecht binnen een zekere termijn te berichten over de uitkomsten van het bovenbedoelde overleg, onder de gelijktijdige vermelding van de (eventuele) onderwerpen waarover geen overeenstemming is bereikt. Indien de Staat meent dat de uitkomsten van het gevoerde overleg aanleiding vormen voor een verzoek tot nadere voorlopige voorzieningen, staat het hem vrij nadere verzoeken daartoe aan het scheidsgerecht voor te leggen.

190. Het scheidsgerecht acht het in dit stadium niet nodig dwangsommen te verbinden aan de toegewezen voorziening. Indien de uitkomsten van het gevoerde overleg daartoe aanleiding geven, kan de Staat zich zo nodig alsnog tot het scheidsgerecht wenden.
191. Als laatste zal het scheidsgerecht zich buigen over de kosten van de procedure.

VII. KOSTEN

192. Beide Partijen hebben met betrekking tot dit verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen het scheidsgerecht verzocht de wederpartij te veroordelen in de kosten als bedoeld in artikel 52 NAI Arbitragereglement, met inbegrip van de kosten van juridische bijstand.
193. Volgens artikel 57 lid 1 NAI Arbitragereglement stelt het scheidsgerecht met inachtneming van het bepaalde in artikel 54 de kosten van de arbitrage vast. Artikel 57 lid 2 NAI Arbitragereglement bepaalt dat de partij die in het ongelijk is gesteld wordt veroordeeld tot betaling van de kosten van de arbitrage, behoudens bijzondere gevallen ter beoordeling van het scheidsgerecht. Indien de partijen ieder voor een deel in het ongelijk zijn gesteld, kan het scheidsgerecht de kosten van de arbitrage geheel of gedeeltelijk verdelen.
194. De arbitragekosten van VoVo-4 (exclusief het bevoegdheidsincident), bestaande uit honoraria en verschotten van arbiters (als vastgesteld door de administrateur) worden door het scheidsgerecht als volgt vastgesteld:
Honorarium arbiters	EUR 108.292,53 (incl. EUR 15.771,53 btw)
Verschotten arbiters	EUR 6.457,43 (incl. EUR 1.060,34 btw)
Totaal	EUR 114.749,96
195. ExxonMobil en Shell menen dat ook bij een toewijzing of gedeeltelijke afwijzing van de vorderingen van de Staat een volledige kostenveroordeling van de Staat op zijn plaats is. Het verzoek, alsmede de omvang en complexiteit daarvan, was niet nodig met het oog op de belangen die de Staat naar eigen zeggen bij VoVo-4 heeft en ook omdat Partijen in vergevorderde onderhandelingen zijn over een passende oplossing.¹⁴⁰
196. Het scheidsgerecht oordeelt dat de door ExxonMobil en Shell aangevoerde omstandigheden geen bijzonder geval vormen als bedoeld in artikel 57 lid 2 NAI Reglement, mede omdat de Staat voldoende aannemelijk heeft gemaakt belang te hebben bij een voorlopige voorziening ten aanzien van de USG Norg.
197. Aangezien slechts het meer subsidiair door de Staat verzochte deels voor toewijzing vatbaar is, oordeelt het scheidsgerecht dat partijen ieder voor een deel in het ongelijk zijn gesteld en de voornoemde arbitragekosten van VoVo-4 verdeeld dienen te worden in de zin dat ExxonMobil en Shell (voor gelijke delen) 2/3 daarvan dienen te dragen en de Staat 1/3 daarvan. Voornoemde

¹⁴⁰ Reactie Eiseressen op Cost Submission Staat van 6 februari 2026, ¶¶ 6-7.

arbitragekosten ten belope van EUR 114.749,96 zullen betaald worden uit het door Partijen gestorte (en nog te storten) depot.

198. Beide partijen hebben opgave gedaan van de door hen gemaakte juridische kosten.¹⁴¹ Artikel 56 NAI Arbitragereglement bepaalt dat het scheidsgerecht de partij die in het ongelijk is gesteld, kan veroordelen tot betaling van een redelijke vergoeding voor juridische bijstand van de partij die in het gelijk is gesteld, indien en voor zover deze kosten naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijk waren. Artikel 52 NAI Arbitragereglement bepaalt dat onder de kosten van de arbitrage worden verstaan de kosten genoemd in de artikelen 53, 54 en 56 en de overige kosten welke de arbitrage naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijkerwijs meebracht.
199. De Staat verzoekt het scheidsgerecht Shell en ExxonMobil te veroordelen in de door de Staat ingediende kosten. De Staat begroot die kosten op EUR 485.464,64 (inclusief btw).¹⁴²
200. Shell en ExxonMobil verzoeken de Staat te veroordelen in de kosten van VoVo-4, waaronder enerzijds het honorarium en de verschotten van het scheidsgerecht, en anderzijds de kosten van juridische bijstand en overige kosten als gevolg van de hoorzitting, in totaal gekwantificeerd op EUR 443.277,20 (exclusief btw),¹⁴³ althans een zodanig bedrag dat het scheidsgerecht redelijk acht, met bepaling dat de kostenveroordeling binnen veertien dagen na het in deze zaak te wijzen vonnis moet zijn voldaan, bij gebreke waarvan de kosten vanaf bedoelde termijn voor voldoening dienen te worden vermeerderd met de wettelijke rente als bedoeld in artikel 6:119 BW.
201. ExxonMobil en Shell betwisten dat het voor de Staat mogelijk is om vergoeding van de btw over de door hem gemaakte kosten te vorderen. De btw wordt afgedragen aan de Ontvanger, die onderdeel uitmaakt van de Staat als publiekrechtelijke rechtspersoon. De afdracht van btw door de Staat enerzijds en het innen van de btw door de Ontvanger anderzijds, hebben daarmee per saldo voor de Staat geen vermogensrechtelijke gevolgen gehad. De Staat wordt *feitelijk* overgecompenseerd als de door de Staat gevorderde btw-kosten door ExxonMobil en Shell zouden moeten worden vergoed.¹⁴⁴
202. De Staat maakt bezwaar tegen de hoogte van het bedrag aan juridische kosten van ExxonMobil en Shell, omdat deze kosten niet noodzakelijk waren en dat toewijzing van een volledige vergoeding niet redelijk zou zijn. De Staat verzoekt het scheidsgerecht om de te vergoeden kosten van ExxonMobil en Shell te matigen tot EUR 390.000, althans tot een bedrag dat het scheidsgerecht redelijk acht, en de vordering tot vergoeding van de overige kosten af te wijzen.¹⁴⁵

¹⁴¹ Zie hierboven, ¶ 48.

¹⁴² Bestaande uit kosten van juridische bijstand (EUR 471.231,32) en overige kosten van de zitting en transcriptiediensten (EUR 14.233,32).

¹⁴³ Bestaande uit kosten van juridische bijstand (EUR 424.473,95) en overige kosten van de zitting (EUR 14.093,25), transcriptiediensten (EUR 1.260,00) en tolkdiensten (EUR 3.450,00); alle kosten exclusief btw.

¹⁴⁴ Reactie Eiseressen op Cost Submission Staat van 6 februari 2026, ¶¶ 2-5.

¹⁴⁵ Reactie Staat op Cost Submission ExxonMobil en Shell van 7 november 2025.

203. Hoewel de kosten van rechtsbijstand deel uitmaken van de kosten van de arbitrage (artikel 52 NAI Arbitragereglement) en dus onder de algemene regel van artikel 57 lid 2 NAI Arbitragereglement vallen, is de regel in artikel 56 NAI Arbitragereglement specifiek en heeft deze daarom voorrang. In dit geval acht het scheidsgerecht Partijen, die over en weer deels in het gelijk en deels in het ongelijk zijn gesteld, ieder niet dusdanig in het ongelijk gesteld dat een redelijke vergoeding voor juridische bijstand van de partij die in het gelijk is gesteld geïndiceerd is. Het scheidsgerecht oordeelt op grond van zijn discretionaire bevoegdheid onder artikel 56 NAI Arbitragereglement dan ook dat elke Partij haar eigen kosten van juridische bijstand en overige kosten met betrekking de inhoudelijke behandeling van Verzoek VoVo-4 tot dient te dragen.

VIII. BESLISSING

204. Het scheidsgerecht, beslissend volgens de regelen des rechts:

- (1) gebiedt ExxonMobil en Shell:
 - (a) te bewerkstelligen dat NAM als een verantwoordelijk operator en binnen de grenzen van het relevante vigerende opslagplan, zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS, al het nodige doet om EBN Capital in staat te stellen met gebruikmaking van de Norg UGS in de periode vanaf 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken als bedoeld in artikel 2.3 Norg Akkoord te kunnen uitoefenen;
 - (b) in voortvarend constructief overleg te treden met de Staat over en, uiterlijk 25 februari 2026, een concreet voorstel te doen aan de Staat voor een contract tussen NAM en EBN Capital dat zoveel als redelijkerwijs mogelijk in lijn is met de voorwaarden waaronder GasTerra toegang had tot de Norg UGS.
- (2) veroordeelt de Staat, ExxonMobil en Shell ieder voor gelijke delen in de kosten van VoVo-4, vastgesteld op EUR 114.749,96 voor het honorarium en de verschotten van arbiters;
- (3) verstaat dat deze kosten zullen worden verrekend met het door Partijen bij het Nederlands Arbitrage Instituut gestorte depot;
- (4) verstaat dat elke Partij haar eigen kosten van juridische bijstand en overige kosten dient te dragen; en
- (5) wijst het meer of anders verzochte af.

Dit arbitraal vonnis is gewezen te 's-Gravenhage op 23 februari 2026.

